Voorjaarsrapportage 2024

Inhoudsopgave

Voorjaarsrapportage 2024 1
Inhoudsopgave 2
Inleiding 3
Programma's 4
Successen 5
Wat hebben we gedaan in 2024 8
Totaaloverzicht mutaties voorjaarsrapportage per thema 16
Sociale Leefomgeving 18
Successen 19
Wat hebben we gedaan in 2024 21
Wat mag het kosten 27
Investeringen 34
Economische Leefomgeving 35
Successen 36
Wat hebben we gedaan in 2024 37
Wat mag het kosten 41
Investeringen 44
Fysieke Leefomgeving 45
Successen 46
Wat hebben we gedaan in 2024 47
Wat mag het kosten 62
Investeringen 65
Mensen Middelen en Bestuur 66
Successen 67
Wat hebben we gedaan in 2024 68
Wat mag het kosten 74
Algemene dekkingsmiddelen 77
Wat mag het kosten 78
Overhead 80
Wat mag het kosten 81
Totaaloverzicht 83
Bijlage 85
Totaaloverzicht investeringen 88
Totaaloverzicht op taakvelden 95

Inleiding

Hierbij de eerste Voorjaarsrapportage van de gemeente Heerenveen. In het verleden werden aan de raad tussentijds alleen verzamelbesluiten aangeboden. Deze waren nagenoeg alleen financieel van aard en gaven geen inzicht in de voortgang van de doelen. In afstemming met de auditcommissie hebben wij vorm gegeven aan een voortgangsrapportage die u als gemeenteraad twee maal per jaar in staat stelt om kennis te nemen van de voortgang van de doelen en de prognose van de financiën. Daarnaast worden budgetwijzigingen voorgesteld.

Naast de gerealiseerde successen in de eerste vier maanden van 2024 wordt over de opgenomen doelen uit de Themabegroting 2024 de voortgang aangegeven middels een 'stoplichtenmodel'.

Verklaring stoplichten

Activiteit loopt volgens planning

Activiteit loopt niet volgens planning

Activiteit kan niet worden uitgevoerd

Activiteit is nog niet opgestart

Afgestemd is dat alleen bij afwijkingen een toelichting wordt gegeven. Daarom is de laatste cel in de rij achter een groen 'bolletje' leeg.

De financiële samenvatting vindt u in het hoofdstuk 'Totaaloverzicht mutaties voorjaarsrapportage'. De mutaties worden per thema toegelicht.

De opbouw van de hoofdstukken is als volgt:

Programma's:
- Successen
- Wat hebben we gedaan in 2024

Thema's:
- Successen
- Wat hebben we gedaan in 2024
- Wat mag het kosten inclusief mutaties investeringen

Programma's

Tabel verdeling programma/thema

Sociale Leefomgeving	Gezond welzijn vernieuwen (Zorgtransitie) Meedoen aan de samenleving (Sociale transitie) Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Dienstverlenende overheid Cultuur
Economische leefomgeving	Energie van morgen (Energietransitie) Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie) Dienstverlenende overheid Bestaanszekerheid
Fysieke Leefomgeving	Een thuis voor iedereen (Woontransitie) Landschap in balans Energie van morgen (Energietransitie) Toonaangevend in de circulaire samenleving (Circulaire transitie) Dienstverlenende overheid
Mensen, middelen en bestuur	Dienstverlenende overheid

Successen

Gezond welzijn vernieuwen (zorgtransitie)

IZA subsidie toegekend voor doorontwikkeling drie Mienskiphûskeamers
(initiatief van gemeente Heerenveen, Caleidoscoop en andere partners)

Goed georganiseerde zorg dichtbij en versterking van de sociale basis. Dat is het fundament van Mienskiphûskeamers. De Mienskiphûskeamers, ook wel 'doe en ontmoet centra' genoemd, zijn plekken waar inwoners van alle leeftijden ondersteuning vinden voor sociale ontmoeting, informatie en daginvulling. De Mienskiphûskeamers zijn op drie plekken in de gemeente gestart. Er is aandacht voor een gezonde leefstijl en lichte zorg om zorg en ondersteuning dichterbij, samen met en naar de Mienskip toe te organiseren. Een nieuwe innovatieve functie 'meiwurker soarch en meidwaan' verbindt zorg en welzijn met elkaar. Er is aansluiting met de pilots vanuit het programma 'Gezond welzijn vernieuwen'. Nog voor de zomer van 2024 wordt één van de Mienskiphûskeamers uitgebreid met een voorliggende dagvoorziening. Op deze manier zetten we gezamenlijk in op een duurzaam traject dat tegemoetkomt aan de uitdagingen als het gaat om zorg dichtbij en betaalbaarheid. Om de resultaten van Mienskiphûskeamers te monitoren, worden lectoraten en een hoge school ingezet.

Meedoen aan de samenleving (sociale transitie)

Buurtgezinnen

De gemeente Heerenveen is bezig met het opstellen van een visie op opvoeden en opgroeien. Vooruitlopend op het vaststellen van de visie op opvoeden en opgroeien is het van belang om alvast stappen voorwaarts te maken en te gaan beproeven wat werkt. Het uitvoeringsbudget, wat beschikbaar gesteld is voor het programma 'De sociale transitie' geeft ons hiervoor de mogelijkheid.
In de op te stellen visie is er specifiek aandacht voor de rol van de 'mienskip'. Een beroep mogen, durven en kunnen doen op de mienskip is van grote waarde. Steunende contacten zijn een beschermende factor en hebben dus een preventieve werking. Een stevige pedagogische basis stimuleert de ontwikkeling van kinderen en ondersteunt ouders bij het opvoeden. Het draagt bij aan het gezond, veilig en kansrijk opgroeien en helpt bij het omgaan bij alledaagse problemen.
Vanaf mei 2024 start de gemeente Heerenveen met *Buurtgezinnen*. Een maatschappelijk initiatief, gebaseerd op de gedachte: opvoeden doen we samen. Gezinnen die wat steun kunnen gebruiken, worden gekoppeld aan een stabiel gezin in de buurt. Op deze manier krijgen kinderen extra aandacht en ondersteuning en worden ouders even ontlast.
De inzet van Buurtgezinnen draagt bij aan verbetering van het gezinsklimaat en de relatie en interactie tussen ouders en kinderen draagt bij aan de onderlinge betrokkenheid in de buurt. Met de inzet van Buurtgezinnen werken we op een duurzame manier aan verschillende doelen die bijdragen aan de sociale transitie.
Gezinnen die wel wat hulp kunnen gebruiken (de 'vraaggezinnen') worden gekoppeld aan een gezin in de buurt die ondersteuning wil geven (de 'steungezinnen'). Voor een langere periode wordt het steungezin steun en toeverlaat voor het vraaggezin. Samen met een coördinator maken ze afspraken over welke steun er nodig is. Dat kan van alles zijn. Bijvoorbeeld kinderen naar zwemles of sport brengen, kinderen af en toe een dag(deel) opvangen, kinderen een rustige huiswerkplek bieden, met de ouder meegaan naar ouderavonden of helpen bij het vieren van een verjaardag. Op een laagdrempelige en

gelijkwaardige manier krijgen kinderen wat extra aandacht en worden ouders ontlast. *Buurtgezinnen* start eerst in de vorm van een proeftuin voor de periode van twee jaar.

Toonaangevend in de circulaire samenleving (circulaire transitie)

Kennisontwikkeling en experimenteren circulair bouwen

In maart 2024 heeft het college besloten dat de gemeente gaat deelnemen aan de Opdrachtgeversaanpak binnen het Programma Fryslân bouwt Circulair 2024-2026. Hierin werken de Friese gemeenten, de provincie Fryslân en Vereniging Circulair Friesland gezamenlijk aan de transitie naar een circulaire economie in de bouwsector. Er wordt deelgenomen met in ieder geval vier projecten: woningbouwproject gebiedsvisie A32, twee onderwijshuisvestingsprojecten en de recreatieve voorziening het havenkantoor in Akkrum. Diverse projectteams van de projecten leren door een kennis- en intervisietraject. De kennis kan gelijk toegepast worden in de praktijk in de pilotprojecten door bijvoorbeeld een andere manieren van aanbesteden. Bij de onderwijshuisvesting wordt specifiek gekeken naar losmaakbaar bouwen, waarbij ook gekeken kan worden naar het opnemen van financiële restwaarde van het gebouw. Bij de woningbouw worden ook gesprekken gevoerd met woningbouwcorporaties over het concretiseren van de ambities rondom circulair bouwen, slopen en verduurzamen. Hiermee geeft de gemeente zelf het goede voorbeeld op het gebied van duurzaamheid en wordt daarmee toonaangevend op het gebied van de circulaire samenleving.

Energie voor morgen (energietransitie)

Energie succes: Energiecoöperaties eigenaar zonnepark

De Samenwerkende Heerenveense Energie Coöperatie (SHEC) heeft de afgelopen jaren een aantal zonneparken (voor 51% of 100%) in eigendom verkregen. Recentelijk is het drijvende zonnepark aan de Dolten volledig overgenomen door de SHEC en is er na jaren aan voorbereidende werkzaamheden gestart met de bouwwerkzaamheden van het grote zonnepark bij het nieuwe bedrijventerrein Klaverblad Noordoost. Lusten zoals lokaal eigendom en zeggenschap over zonneparken verzachten vaak de beleving die als last worden ervaren. Met de inkomsten kunnen nieuwe lokale energieprojecten ontwikkeld worden. Hiermee blijven dus de inkomsten in de regio én dragen we bij aan de Heerenveense doelstelling om in 2030 70% duurzame elektriciteit op te wekken.

Een thuis voor iedereen (woontransitie)

- We hebben de gemeentelijke regierol meer kunnen invullen, onder andere via de nieuwe, door de gemeenteraad vastgestelde, Woonvisie en het sluiten van meerjarige prestatieafspraken met huurdersverenigingen en woningcorporaties.
- We hebben het mogelijk gemaakt om betaalbare woningen toe te voegen aan de woningvoorraad, bijvoorbeeld via de realisatie van de woontoren van WoonFriesland in het centrum met toevoeging 92 sociale huurwoningen
- We werken actief en gedegen samen met andere overheden op dit dossier:
    - Met de andere F4 gemeenten (Smallingerland, Sûd-West Fryslân en Leeuwarden) hebben we aan een verstedelijkingslobby gewerkt met als doel om in de nota ruimte te worden vermeld.
    - We hebben in onze woondeal regio, Zuidoost Fryslân, een woondeal gesloten met daarin afspraken over woningbouwaantallen en betaalbaarheidsverdelingen.
    - Met de F9 gemeenten werken we samen aan het proces rondom Novex gebied Lelylijn.

- We hebben samen met bijna alle Friese gemeenten en de provincie meegedaan aan de gezamenlijke aanvraag WBI voor betaalbare woningen in kleinere kernen.

Focusonderwerp: Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid in de gemeente Heerenveen is het hebben van "een stabiel en voldoende besteedbaar inkomen, van toegang tot betaalbare zorg en de mogelijkheid tot gezond eten, gelijke kansen in het onderwijs, veilig en fatsoenlijk werken en betaalbaar wonen.

Op basis van de vastgestelde notitie Bestaanszekerheid heeft uw raad hiervoor € 400.000 beschikbaar gesteld. De inzet hiervan concentreert zich rond:

- Het zorgen voor meer en een voorspelbaar inkomen door het investeren in mensen zonder werk en in de werkgevers.
- Meer ondersteuning aan lokale organisaties die ervoor zorgen dat de doelgroep kan blijven meedoen met sport en cultuur en het inrichten van hun leef/woonomgeving. Aandacht voor geletterdheid is hierbij ook een cruciaal onderdeel.
- Het faciliteren dat de doelgroep een aanvullende zorgverzekering kan afsluiten en ook kan profiteren van een gezondere leefstijl.
- Structureel meer aandacht voor het levensverhaal van klanten hebben en van daaruit ondersteuning op maat bieden hetzij richting (vrijwilligers)werk hetzij via participatie.
- Schuldenvrij worden en blijven.

Wij zijn volop bezig om dit herijkte beleid uit te werken. Dit doen we stapsgewijs.
We hebben een plan van aanpak om meer mensen aan (deeltijd) werk te krijgen en de uitgaven voor uitkeringen te laten dalen. Er zijn gezamenlijke acties uitgedacht voor en door het team Inkomenspecialisten, het team Werk en team Handhaving.
In het eerste kwartaal van dit jaar is dit aantal uitkeringen redelijk stabiel gebleven op 1.214. We hebben als doel om elke maand per saldo met 5 uitkeringen te dalen.
De pilot basisbanen draait op volle toeren. De beoogde 10 mensen hebben inmiddels een baan.
Het Participatiefonds is dit jaar omgezet naar het Volwassenenfonds waardoor meer mensen er gebruik van gaan maken.
De inkomensgrens is verhoogd van 120% naar 130% van het sociaal minimum voor deelname kindfondsen waardoor meer kinderen kunnen sporten en culturele activiteiten kunnen bezoeken.
Met ingang van 2025 voeren we de Zorgverzekering op Maat in als alternatief voor de AV Frieso-regeling die hiermee komt te vervallen. Uw raad heeft hier overigens -gezien de discussie in het kaderdebat dat leidde tot de notitie- het laatste woord hierin.
We geven structurele subsidie aan de Stichting Sociaal & Vitaal die de gezonde moestuin in Nieuwehorne voor mensen met een lager inkomen verzorgt.

Wat hebben we gedaan in 2024

Gezond welzijn vernieuwen (zorgtransitie)

Doelen

- Een gezondere, fysieke en sociale leefomgeving
- Minder inzet van professionals door organiseren van juiste zorg op juiste plek
- Sterkere ketensamenwerking in het voorliggend veld voor alle doelgroepen
- Toekomstbestendig en financieel beheersbaar stelsel

	Implementeren van inloopvoorzieningen zonder indicatie en andere vorm van thuisondersteuning (meer collectief en meer vrijwilligers). Er is een relatie met participatie. Er komt een plan van aanpak voor inzet vrijwilligers.	
	Organiseren van nieuwe samenwerkingsvormen tussen informele ondersteuners, professionals en inwoners.	
	Nieuwe aanbesteding maatwerkvoorzieningen in relatie met verschuiving naar voorliggend veld. Beheersen uitgaven is uitgangspunt.	
	Herijken van het voorliggend veld.	
	Verder bouwen aan preventie, gezondheid en de sociale basis (0-100) in samenhang met GALA en een visie op de sociale basis.	
	Meetbaar maken van effecten.	
	Werken met een afwegingskader voor subsidies en een herziene invulling activiteiten voor grote subsidiepartners.	
	Verdere samenhang activiteiten (efficiëntieslag) op basis van analyse.	
	Start nieuwe visie op sport en bewegen.	

Meedoen aan de samenleving(sociale transitie)

Doelen

- Versterken onderlinge verbondenheid, vertrouwen en veiligheid samenleving.
- Professionals, ouders en andere inwoners vormen een sterk netwerk rondom de Heerenveense jeugd.
- Dit netwerk creëert een omgeving waarin elk kind zich naar vermogen kan ontwikkelen (brede ontwikkeling).
- Meer kinderen groeien tot zelfredzame (jong)volwassenen.
- Veerkrachtiger jeugd en meer gezinnen in balans.
- Kinderen groeien veilig op.
- Meer bestaanszekerheid onder gezinnen.

	Een heldere inventarisatie van taken en middelen/budget in combinatie met focus (visie/kaders/uitgangspunten) in het programma moet ons helpen een realistische beleidsagenda jeugd te maken die (voor zover mogelijk) toekomt aan de ambities in het programma. Hierover zijn afspraken gemaakt met de commissie SAZA in de vorm van het aanleveren van een startnotitie in het eerste kwartaal van 2024.	
	Continueren monitor jeugd en onderzoeken mogelijke uitbreiding.	
	Afwegingskader subsidies	
	Onderzoeken inzet van dialoogtafels	
	Onderzoeken koppelkansen zorgtransitie	
	Opdracht uitzetten thuiszitters.	
	Visievorming sociale basis (opdracht vanuit GALA).	

	Onderzoeken mogelijkheden scholing meten en monitoren in het sociaal domein.	

Toonaangevend in de circulaire samenleving (circulaire transitie)

Doelen

- Inwoners produceren geen afval meer en hebben minder bezit, door hergebruik en deelinitiatieven.
- Bedrijven ondernemen circulair met nieuwe circulaire verdienmodellen en werken samen in de keten om kringlopen te sluiten.
- We creëren een innovatief ecosysteem waarin vernieuwende concepten worden ontwikkeld die wereldwijd oplossingen bieden voor de circulaire transitie.
- De gemeentelijke organisatie is zelf toonaangevend in circulariteit via inkoop en beleid.

	We faciliteren en initiëren waar mogelijk lokale initiatieven voor circulaire toepassing van huishoudelijke of gemeentelijke afvalstromen. Concreet gaan we aan de slag met een subsidieregeling wasbare luiers (bofkontjesregeling). Hiermee verlagen we het huishoudelijk restafval en werken we aan de VANG-doelstelling van 30kg restafval per inwoner per jaar	
	We vervolmaken DIFTAR+ en zetten het zwerfafvalprogramma Schoon Belonen voort.	
	We werken aan de realisatie van een Circulair Ambachtscentrum.	
	We stimuleren bedrijven om circulair te ondernemen en elkaar hierbij te helpen en te versterken. Bedrijven die zich nieuw in onze gemeente vestigen, worden geacht bij te dragen aan die circulariteit. Dit proberen we te bereiken door circulariteit onderdeel te laten zijn van de uitgiftecriteria van onze bedrijventerreinen, zoals Haskerveen en KN	
	We werken lokaal samen met OKH, HOF en Samen Circulair en werken we actief samen met diverse circulaire initiatieven in de regio waaronder Vereniging Circulair Friesland, BouwCirculair, Greenwise en Chemport Eu.	
	Europese fondsen en samenwerkingen worden actief verkend voor circulaire innovaties in de gemeente.	

	We werken aan circulair bouwen middels de opdrachtgeversaanpak 'Fryslân bouwt Circulair' waar we leren hoe we circulair uit kunnen vragen bij woningbouwprojecten en bij ons eigen vastgoed.	
	We werken verder aan de reeds vastgestelde circulaire inkoopdoelstellingen met als tussendoel 25% circulair inkopen in 2025.	
	We inspireren onze medewerkers en leiden ze op om circulair te werken.	
	We werken aan circulaire bedrijfsvoering met o.a. afvalscheiding.	
	Circulariteit nemen we op als criterium in al ons nieuwe beleid.	
	We kijken naar het opnemen van een financiële restwaarde van al onze fysieke objecten.	
	We informeren de raad over de voortgang van het programma middels een jaarlijkse herfstmonitor.	

Een thuis voor iedereen (woontransitie)

Doelen

- Een beter betaalbaar, groter en gevarieerder aanbod van verschillende woonvormen en woonomgevingen
- Woningzoekenden van het hier en nu, de toekomst en van elders vinden sneller een passende woning
- Een toekomstbestendiger, inclusiever en duurzamer woningaanbod passend bij ontwikkelingen (w.o. Lelylijn, AZC, energiecongestie, klimaatverandering en ambulantisering)
- Versterken en sociale cohesie, woonplezier en leefbaarheid in vitale en gemêleerde kernen en wijken.

	Visie en Beleid actueel: Woonvisie, Woonzorgvisie, Grondbeleid.	De Woonvisie en het Grondbeleid is actueel, aan de Woonzorgvisie wordt op dit moment in de regio gewerkt. Deze is mogelijk vertraagd (eind 2024, begin 2025).
	Voorbereiding en inzet juridisch instrumentarium (verordeningen (huisvesting/urgentie), handhaving).	Dit is getemporiseerd.
	'Heerenveen Groeit' – Integrale Woningbouwkaart en -kaders en prioritering.	
	Prestatieafspraken en Convenant Sociale Huur.	
	Startnotitie 'Woontevredenheid en Leefbaarheid' (Brede welvaart).	
	Huisvesting van bijzondere aandachtsgroepen, waaronder statushouders en amv's.	Naast de huisvesting van statushouders in sociale huurwoningen, wordt gewerkt aan alternatieve woonoplossingen. Desondanks ligt het in de verwachting dat de taakstelling niet gehaald wordt. Voor de doorstroom van Amv's - die wonen bij ReCare - naar zelfstandig wonen, worden oplossingsrichtingen verkend.

Landschap in balans

Doelen

- Een klimaatbestendig(er) inrichting van de ruimte waarbij water en bodem sturend zijn.
- Vergroting van de biodiversiteit door hierop te sturen bij inrichting en beheer.
- De omgevingsvisie is de basis voor al ons ruimtelijk beleid en handelen.
- Ruimte voor (nieuwe) ontwikkelingen en stimuleren dat deze de kwaliteit van de directe leefomgeving actief versterken.
- De historie, identiteit en waarde(n) van onze leefomgeving zijn beter herkenbaar en ze inspireren en enthousiasmeren onze bewoners en bezoekers.
- Duidelijker profilering van gebieden voor recreatie en toerisme.

	De huidige inspanningen en activiteiten vinden voorlopig doorgang. We zullen u vanuit uw kaderstellende en controlerende rol voorstellen en informatie sturen in de eerste helft van 2024 op basis waarvan de inspanningen en activiteiten mogelijk aangepast worden.	

Energie van morgen (energietransitie)

Doelen

- Meer besparing en duurzame verwarming in de Gebouwde omgeving.
- Meer duurzaam opgewekte elektriciteit en toekomstbestendige energie-infrastructuur.
- Meer duurzame mobiliteit.
- Verduurzaming energiegebruik in de industrie.

	Energie en geld besparen d.m.v. voorlichting en coaching, Witgoedwissel, Nationaal Isolatie Programma, Energiefonds.	
	Wijkgericht aardgasvrij maken in Aldeboarn, Nes, Aengwirden, De Greiden, Oudeschoot, Nieuweschoot en koppeling centrumplannen aan duurzame infrastructuur.	
	Duurzame planontwikkeling publieke gebouwen (gemeentehuis, scholen, maatschappelijk vastgoed), openbare ruimte op LED en inkoop duurzame energie.	
	Handhaving Kantoorpanden label C, kennisoverdracht energiebesparing MKB Zuid.	
	Zon op (monumentaal) dak, binnenstedelijke (rest)ruimtes en infrastructurele zones, zonneparken met minimaal 50% lokaal eigendom.	
	Netversterking soepel laten verlopen vanuit gemeente (strategische regisseur).	
	Toekomstbestendige energie-infrastructuur ontwerpen voor Heerenveen en Fryslân.	
	Aanpak netcongestie op bedrijventerrein Heerenveen Zuid, IBF, Haskerveen en Kanaal.	
	Duurzame mobiliteitsagenda opstellen en uitvoeren (o.a. elektrisch rijden, laden in openbare ruimte, stimuleren OV, verkeer in centrum/fietsvoorrang).	

	weer rijden met de gemeentelijke fossielvrije vloot (heel 2024).	

	Voor het verduurzamen van het energiegebruik in de industrie draagt de gemeente (EZ) in haar contacten de boodschap van de energietransitie voortdurend uit, ondersteunend aan de provincie (bevoegd gezag).	

Dienstverlenende overheid

Doelen

Vraaggerichter

- Bestuur en organisatie werken vanuit de bedoeling en leefwereld. Ze kunnen de systeem wereld daarvoor benutten met ingang van 01-01-26.
- 75% is tevreden over de dienstverlening

Procesgerichter en samenhangender

- Alle dienstverlenende processen zijn eind 2026 lean, vraagericht, samenhangend ingericht en medewerkers en management handelen naar de nieuwe werkwijze

Digitaler

- Met ingang van 2026 ervaart 75% van onze inwoners dat de gemeente kan worden benaderd volgens klik, bel, kom.

Participatiever

- Per 01-01-26 is het Afwegingskader participatie geïmplementeerd

	Implementatie nieuwe telefooncentrale.	

	Door-ontwikkelen servicenormen.	De visie op dienstverlening is op voorstel college uitgesteld tot 2026. Servicenormen zijn verbonden aan de visie en ambitieniveaus en zijn dus ook uitgesteld. Het programma Dienstverlening (overheidstransitie) is in de jaren 2024 en 2025 vooral gericht op verbeteren en digitaliseren van processen om op het basisniveau voor dienstverlening te komen. Daarna is het van belang om een ambitieniveau te gaan vaststellen middels een visie. T.a.v. de telefonische bereikbaarheid worden er wel kaders uitgewerkt voor de bereikbaarheid, kanaalsturing (klik,bel,kom-kader) en de uiteindelijke implementatie. Er is gestart met een project voor het concretiseren van de (telefonische) bereikbaarheid als onderdeel van de ambitie en werkwijze KCC.

	Organisatiekoers laten landen in de organisatie.	De visie op dienstverlening is op voorstel college uitgesteld tot 2026. Het programma dienstverlening (overheidstransitie) is in de jaren 2024 en 2025 vooral gericht op verbeteren en digitaliseren van processen om op het basisniveau voor dienstverlening te komen. Daarna is het van belang om een ambitieniveau te gaan vaststellen middels een visie.
	Kader en implementatie klik, bel, kom (kanaalinrichting en sturing).	
	Processen inventariseren en optimaliseren (lean inrichten+ handelingskader).	
	Standaardiseren en digitaliseren dienstverlening (Informatisering).	
	Beslisboom participatie implementeren.	
	Onderzoek, advies, evt. implementatie Welkomstpakket nieuwe inwoners.	

Totaaloverzicht mutaties voorjaarsrapportage per thema

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting			
	2024	2025	2026	2027
Lasten				
Sociale Leefomgeving	-2.966	242	-199	-127
Economische Leefomgeving	-13.329	50	50	50
Fysieke Leefomgeving	3.159	-8.115	-13.262	-9.367
Mensen Middelen en Bestuur	-112	110	31	-329
Totaal lasten	**-13.248**	**-7.713**	**-13.380**	**-9.772**
Baten				
Sociale Leefomgeving	2.095	-	-	-
Economische Leefomgeving	12.762	-	-	-
Fysieke Leefomgeving	-3.453	7.920	13.262	9.500
Mensen Middelen en Bestuur	34	34	34	34
Totaal baten	**11.437**	**7.954**	**13.296**	**9.534**
Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-1.694	-5.926
Overhead	-191	237	42	42
Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en onvoorzien lasten	**-191**	**237**	**-1.652**	**-5.884**
Algemene Dekkingsmiddelen	2.330	1.898	1.668	7.495
Overhead	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en Onvoorzien baten	**2.330**	**1.898**	**1.668**	**7.495**
Geraamd saldo van baten en lasten	**328**	**2.376**	**-68**	**1.372**
Totaal Toevoegingen reserves	**-790**	**-229**	**-34**	**-34**
Totaal onttrekkingen reserves	**2.877**	**195**	**-**	**-**
Effect voorjaarsrapportage op begrotingssaldo	**2.415**	**2.342**	**-102**	**1.339**

De onttrekking en toevoeging aan de reserves in de voorjaarsrapportage betreft incidentele mutaties. Het effect voorjaarsrapportage wordt verwerkt in het begrotingssaldo.

Verloop Algemene reserve

Bedragen x € 1.000

Algemene reserve	2024	2025	2026	2027
Stand begin boekjaar	50.178	33.954	29.383	28.453
Mutaties begroting 2024-2027	-8.156	-4.494	-930	-2.523
Raadsbesluiten 2024	-1.865			
Administratieve wijzigingen	-4.082	-77		
Effect voorjaarsrapportage	-2.121			
Stand algemene reserve na voorjaarsrapportage	**33.954**	**29.383**	**28.453**	**25.930**

Onderdeel van de toevoeging reserves is een bedrag van € 34.000 voor bestemmingsreserve.

Sociale Leefomgeving

Successen

Pilot Basisbanen

De Pilot Basisbanen is vorig jaar succesvol gestart. Het doel van de Basisbaan is dat mensen uit de bijstand, die moeilijk betaald kunnen uitstromen, ook de mogelijkheid krijgen om een dienstverband te krijgen.
De Pilot wordt uitgevoerd door Caparis. Mensen kunnen in een basisbaan aan het werk gaan bij Caparis (als doorstroombaan) of gaan werken bij een non-profit instelling. Hierbij zorgt Caparis voor de verloning en de begeleiding.
De pilot was bedoeld voor tien personen en eerst voor 1 jaar.
De eerste is gestart op een Basisbaan bij Caparis op 1 februari 2023 en de laatste twee zijn begin dit jaar gestart.
De klantmanagers van de gemeente hebben de beoordeling gemaakt of iemand in aanmerking kan komen voor een basisbaan. Hierbij zitten veel uit de groep oudkomers. Hiervan zitten nu zeven op een basisbaan bij Caparis en drie extern (Vluchtelingenwerk en Basisschool).

Witgoedwissel

Ruim 300 huishoudens die het financieel krap hebben, hebben zich in de afgelopen twee maanden aangemeld voor een energiezuinig witgoedapparaat. Inwoners die de energietoeslag van 2023 hebben ontvangen, kunnen hun oude koelkast, vriezer of wasmachine laten omruilen voor een nieuw energiezuiniger apparaat. Zo helpen we inwoners met een kleinere portemonnee geld te besparen op de energierekening.
Energiecoaches komen bij de mensen thuis en beoordelen welk witgoed in aanmerking komt voor een wissel. Daarnaast kunnen zij de inwoners ook direct voorzien van tips om op andere manieren energie te besparen in hun huis. Hiermee bereiken de energiecoaches een doelgroep die gemiddeld minder vaak zelf om advies vraagt, maar besparing goed kan gebruiken.
De witgoedwissel loopt vanaf 1 februari 2024 en is onderdeel van de aanpak Energiearmoede van de gemeente Heerenveen. Er is budget voor in ieder geval 880 witgoedwissels en inwoners kunnen nog tot 1 november 2024 een aanvraag doen.

Inclusief en aangepast sporten

Na de herpositionering van de buurtsportcoaches is ook gekeken naar de thema's waarop de buurtsportcoach wordt ingezet. Er gebeurt ontzettend veel in gemeente Heerenveen, maar met name de kwetsbare doelgroep verdiende nog extra aandacht. Bijvoorbeeld sporten voor inwoners met een beperking. Er is nu een buurtsportcoach met specialisme inclusief en aangepast sporten. Inwoners of aanbieders met vragen over dit thema kunnen contact opnemen met de deze buurtsportcoach.
In februari heeft de buurtsportcoach een inventarisatie gedaan van alle sportaanbieders in gemeente Heerenveen met aanbod voor deze doelgroep. De aanleiding hiervoor is de nieuwe rol van het team en ook de maand van aangepast sporten in april 2024. Uit deze kennismakingsronde is gebleken dat er al veel aanbieders zijn die aangepast of inclusief sporten aanbieden, maar ook dat er veel sportaanbieders zijn die dit nog niet aanbieden maar wel graag zouden willen. Daarom wordt in het najaar een inspiratiesessie voor die verenigingen georganiseerd zodat ook zij aan de slag kunnen met deze doelgroep.
Er worden sportdagen voor mensen met een beperking georganiseerd. Bijvoorbeeld het bijzondere zaalvoetbal, sportdag voor mensen met een visuele beperking, sportmixtoernooi etc. De buurtsportcoach denkt daarin mee en helpt de organisatie om de inwoners van

gemeente Heerenveen te bereiken. Het team kijkt ook hoe huidige evenementen inclusiever georganiseerd kunnen worden zodat iedereen ook echt mee kan doen.

Pumptrack

In november 2023 is de nieuwe pumptrack in de Vlinderbuurt geopend. Inmiddels zijn hier bijna dagelijks groepen kinderen en jongeren te vinden die elkaar hier ontmoeten en gezamenlijk aan het bewegen zijn. Met het betere weer op komst verwachten we dat de pumptrack drukbezet zal zijn. Een mooie toevoeging voor bewegen in het centrum.

Clubondersteuning

Sinds kort wordt vanuit team buurtsportcoaches ook ingezet op clubondersteuning. Verenigingen kunnen ondersteuning krijgen op allerlei thema's. Zij kunnen contact opnemen met de clubondersteuner. De clubondersteuner onderzoekt samen met de vereniging de specifieke vraag en kijkt of hiervoor geschikte services worden aangeboden. Dat kan bijvoorbeeld een servicelijst vanuit NOC-NSF zijn, maar ook ondersteuning vanuit RABO clubsupport. De clubondersteuner verzorgt ook bijeenkomsten met interessante thema's waar verenigingen elkaar kunnen ontmoeten en van elkaar kunnen leren. Bijvoorbeeld over sociaal veilige sport. Zo is er in juli een theatervoorstelling voor verenigingen over het thema sociaal veilige sport. Vorig jaar kwamen op een vergelijkbare voorstelling zo'n 200 bezoekers af!
Om de verenigingsondersteuner een vliegende start te geven, wordt er in april gestart met een verenigingsonderzoek. Twee kwartiermakers gaan namens de verenigingsondersteuner langs en halen informatie op over hoe het gaat, wat er speelt en of er ondersteuningsvragen liggen. Dit verenigingsonderzoek wordt o.a. gebruikt als input voor het nieuwe sportbeleid.

Thialf

Eind 2022 was het financieel perspectief voor Thialf zeer somber door de energiecrisis. Door het realiseren van de energiehub, de zonnepanelen en het aangaan van een flexibel energiecontract is dit perspectief veel positiever geworden. Dankzij de inzet van Thialf maar ook de actieve rol en lobby van gemeente samen met de provincie is deze dreiging omgezet in een succes.

Wat hebben we gedaan in 2024

Betaalbare en beschikbare zorg en ondersteuning, nu en in de toekomst

	We zetten in op een gezonde, stabiele en flexibele financiële huishouding om de opgaven en ambities binnen het sociaal domein mogelijk te kunnen blijven maken. Binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning zien wij de komende jaren een financieel tekort op ons afkomen. Vanaf 2026 is geen rekening gehouden met de stijgende kosten voor de WMO. Op basis van de zorgtransitie, hieronder en de daarbij genoemde voorstellen, willen wij de kosten rondom de Wmo beheersen en de zorg beschikbaar houden voor wie deze nodig heeft.	

Zorgtransitie, programma gezond welzijn vernieuwen. Voorliggend

	We nemen ons subsidiebeleid sociaal domein onder de loep en gaan werken op basis van een afwegingskader. Binnen dit afwegingskader zijn de programmadoelen (zorg-/ en sociale transitie) leidend.	
	We maken een analyse van inzet en uitgaven voorliggende activiteiten voor meer samenhang en om een efficiencyslag te realiseren.	
	We werken samen met onze preventiepartners een herziene opdracht uit. We maken (nieuwe) afspraken over de wijze van aansturing en zetten in op een beperkt aantal partnerschappen.	
	We creëren koppelkansen binnen verschillende projecten zoals woonzorgvisie, SPUK/GALA (Gezond & Actief Leven Akkoord), bestaande uitvoeringsprogramma's, visie op sport en bewegen, integraal zorgakkoord (IZA) en vergroening schoolpleinen.	

Zorgtransitie, programma gezond welzijn vernieuwen. Maatwerk

	We onderzoeken de mogelijkheden voor het versoberen van maatwerkvoorzieningen en tegelijkertijd gaan we experimenteren (zie middelen transitie) met alternatieven zoals laagdrempelige dagbesteding (zonder indicatie), een andere inzet van vrijwilligers (in samenwerking participatie) en toename vrijwilligers (in plaats van geïndiceerde) thuisondersteuning. We leggen hiermee een fundament voor doe- en ontmoet centra en bouwen die uit daar waar ze al zijn. Er is een relatie met de maatwerkvoorzieningen. We bereiden voor een deel van de maatwerkvoorzieningen een nieuwe inkoop voor. Er worden verschillende scenario's (bekostiging- en inkoopmodellen) in kaart gebracht.	

Integraal Zorgakkoord

	We informeren u in de tweede helft van 2024 over de voortgang van het Integraal Zorgakkoord en over lokale ontwikkelingen wat betreft de GGZ, EPA en de inzet van de Wijk GGD-er voor jongvolwassenen.	

GALA SPUK

	In de eerste helft van 2024 informeren wij u over de uitvoering van het plan van aanpak met betrekking tot GALA/SPUK. Hierbij wordt u ook geïnformeerd over de inrichting van het monitoringssysteem.	

Wet maatschappelijke ondersteuning

	Door uitstel van de decentralisatie van Beschermd Wonen, leggen we nu in de eerste helft van 2024 het Regioplan aan u voor ter besluitvorming.	

	De Wmo verordening moet worden geactualiseerd. In de nieuwe versie worden ook de maatregelen juridisch verankerd, die bijdragen aan een toekomstbestendige en financieel houdbare Wmo, passend bij het MJP deel-2. De verordening 2024 leggen we de eerste helft van 2024 aan u voor ter besluitvorming.	
	U wordt in de eerste helft van 2024 geïnformeerd over de wijze waarop het Wmo toezicht wordt uitgevoerd.	De afgelopen periode zijn een aantal maatregelen genomen. (o.a. het aannemen van een toezichthouder rechtmatigheid). Om hier een goed beeld van te hebben is de tweede helft van 2024 een geschikter moment om hier over te informeren.

Sport en bewegen

	In de tweede helft van 2024 ontvangt u van ons een overzicht van de uitgangspunten, de voortgang en de resultaten van ons sportbeleid.	
	Voor de sportvelden is de herijking meerjarenonderhoudsplanning Actualisatie nulmeting sportvelden Heerenveen van 9 november 2021 het uitgangspunt. Meer informatie hierover kunt u vinden in de paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen', onderdeel 'sportvelden en bijbehorende gebouwen'.	
	We leggen uw raad in de eerste helft van 2024 voorstellen voor over de toekomst van de gemeentelijke ijshockeyhal en het gemeentelijk sportcentrum (zwembad en sporthallen). Beide voorstellen zijn onderdeel van integrale afweging bij de Kadernota 2024.	Wij hebben de integrale afweging waar deze beide onderwerpen onderdeel van uitmaken uitgesteld naar 2025. In de perspectiefnota 2024 lichten wij dit verder toe.

Woonzorgvisie

	We maken een woonzorgvisie om de toekomstige huisvestingsbehoefte en de hierbij behorende ondersteuning voor verschillende aandachtsgroepen in kaart te brengen. Een aanzienlijk deel van deze mensen is afhankelijk van gemeentelijke (Wmo) ondersteuning om zelfstandig te kunnen wonen en zinvol mee te doen aan de samenleving. Deze leggen we in de eerste helft van 2024 aan u voor.	Voor de woonzorgvisie is in het najaar van 2023 een regionaal traject ingezet. Vanuit de regionale opzet wordt een vertaling gemaakt naar een lokale situatie. Door deze gewijzigde aanpak is meer tijd nodig. Voor het einde van 2024 is de lokale woonzorgvisie gereed.

	We maken een urgentieverordening om de toewijzing van huurwoningen aan deze aandachtsgroepen te regelen. Deze leggen we in de eerste helft van 2024 aan u voor.	De gemeenten in Fryslân hebben de samenwerking gezocht om te komen tot een Fryske urgentieverordening. In het eerste kwartaal van 2024 is de uitgangspuntennotitie urgentieverordening door het college vastgesteld. In deze notitie staan acht uitgangspunten voor de verdere uitwerking van de urgentieregeling. U bent daarover geïnformeerd per brief en in verscheidene webinars. We lopen daarmee op planning. De definitieve verordening ligt voor het einde van 2024 aan u voor. Dit is in lijn met de afspraken in de uitgangspuntennotitie en de woonzorgvisie.

Cultuur

	Een overeenkomst met de Bibliotheek afsluiten voor de voorgenomen verhuizing. In de centrumvisie is deze verplaatsing naar het hart van het centrum opgenomen. Hierover wordt u in het eerste half jaar van 2024 geïnformeerd.	

	De contouren van ons cultuurkwartier zijn voor de zomer duidelijk zowel financieel, organisatorisch als programmatisch. Dit sluit aan bij het burgerbesluit van de werkplaats 'Cultuur verbindt: vestig in/om de Heerenveense school een cultuurhuis met een cultuurbureau en een groen cultuurpark waar alle culturele partners samenwerken en de inwoners en bezoekers met cultuur in aanraking kunnen komen en beleven.	

Opvoeden en opgroeien

	In de eerste helft van 2024 leggen wij u ter vaststelling de 'Verordening jeugdhulp gemeente Heerenveen 2024' (ter besluitvorming) en de hierbij horende 'Nadere Regels en Beleidsregels Jeugdhulp Gemeente Heerenveen 2024' (ter informatie) voor.	
	In de eerste helft van 2024 implementeren we de aangepaste scope Specialistische Jeugdhulp voortvloeiend uit de Inkoop Jeugdhulp 2024 uitgevoerd door Sociaal Domein Fryslân (SDF).	
	In de tweede helft van 2024 stellen we samen met partners het beleidsplan jonge kind op, dat zich verhoudt tot de doelen van het programma. We leggen het beleidsplan in het laatste kwartaal van 2024 ter vaststelling voor aan uw raad.	De eerste stappen naar een uitvoeringsplan zijn gezet. Het is van belang dat het plan voortvloeit uit de op te stellen visie. De planning is dat de visie in het najaar aan de gemeenteraad voorgelegd gaat worden. Na het vaststellen van de visie kan er worden volstaan met een uitvoeringsplan jonge kind. Op dit moment is het huidige beleidsplan nog van kracht. De planning is dat het in het eerst kwartaal van 2025 wordt opgeleverd.
	In de tweede helft van 2024 voeren we een onderzoek uit om te komen tot een lokale aanpak thuiszitters en voortijdig schoolverlaters (programma). We delen de uitkomsten na afronding van het onderzoek met uw raad.	
	In de eerste helft van 2024 stellen we een projectleider OKO (opgroeien in een kansrijke omgeving) aan om te onderzoeken of het realistisch is om in 2025 met OKO te kunnen starten. Hierover informeren wij dan uw raad.	

	In de tweede helft van 2024 stellen we samen met partners een nieuwe LEJA agenda op, die zich verhoudt tot de doelen van het programma. Wij sturen deze LEJA agenda ter informatie naar de gemeenteraad.	

	In 2024 ontwikkelen we een jeugdmonitor die data verschaft om trendlijnen te ontdekken en de effecten van ons beleid te monitoren (programma).	

	Gedurende 2024 willen we intern en extern het gedachtegoed en de visie van het programma verder laden, uitwerken, uitdragen en verspreiden. We betrekken uw gemeenteraad in 2024 actief bij dit proces.	

Duurzaam integraal huisvestingsplan primair onderwijs

	Het Duurzame Integrale Huisvestingsplan Primair Onderwijs (DIHP) is op 12 mei 2022 door uw raad vastgesteld. Dit plan geeft van 2023-2038 inzicht in het huisvestingsperspectief voor de basisscholen in de gemeente. Meer informatie hierover kunt u vinden in de paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen', onderdeel 'huisvesting onderwijs'.	

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Sociale Leefomgeving		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
0	Primitieve begroting 2024	4.046	-68.299	3.209	-68.893	3426	-67.912	2.938	-67.856
Budgetoverhevelingen 2023-2024		135	-135	-	-	0	-	-	-
Raadsbesluiten									
11	concept centrumvisie H'v anterieure overeenkomst ABC-complex	34	-34	34	-34	34	-34	34	-34
13	Subsidieregeling Energie Initiatieven Energiefonds	-	-200	-	-	-	-	-	-
14	Horeca De Heide	-	-45	-	-	-	-	-	-
15	Zonnepark KNO	-	-8	-	-8	-	-8	-	-8
9	Parkeergarage BK-plein	-	-	-	-	-	-	1.135	-3.000
Collegebesluiten:									
Reserve mutaties tot voorjaarsrapportage		**1.865**	**-1.865**	**-**	**-**	**-**	**-**	**1.865**	**-**
Subtotaal stand thema		**6.080**	**-70.586**	**3.243**	**-68.935**	**3.460**	**-67.954**	**5.972**	**-70.898**
O&O mutaties:									
11	Brede SPUK	914	-914	-	-	-	-	-	-
14	Frictiekosten ombuigingen Sociaal Domein	-	-315	-	-	-	-	-	-
15	Gymnastiekonderwijs	-	-50	-	-	-	-	-	-
17	Maatschappelijke opvang	-	-75	-	-	-	-	-	-
20	Onderverdeling budgetten WMO	-200	199	-	-1	-	-1	-	-1
22	SPUK bilbliotheek	422	-422	-	-	-	-	-	-
23	SPUK IDO	51	-51	-	-	-	-	-	-
26	SPUK Onderwijs achterstanden beleid	296	-296	-	-	-	-	-	-
32	Hoofdlijnenakkoord GGZ	195	-15	-	-	-	-	-	-
33	ZonMW subsidie	125	-125	-	-	-	-	-	-

40	Actualisatie kapitaallasten	-	-139	-	-	-	-	-	-
43	Tekort Jeugd	-	-270	-	-	-	-	-	-
44	Onderzoek ziekenhuis	-	-280	-	-	-	-	-	-
46	Ombuiging sociaal domein 2024	-	-50	-	-50	-	-50	-	-50
8	Regiodeal- onderdeel Regiofonds	291	-291	-	-	-	-	-	-
Bijsturingsvoorstellen:									
1	Vitale kernen	-	165	-	292	-	-149	-	-76
5	Scenario analyse ijshockeyhal-Sportstad/Thialf	-	-35	-	-	-	-	-	-
7	Auto BOA	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal mutaties voorjaarsrapportage									
		2.094	**-2.964**	**-**	**241**	**-**	**-200**	**-**	**-127**
Reserve mutaties voorjaarsrapportage									
48	Reservemutatie voorjaarsrapportage	985	-	-	-	-	-	-	-
Stand thema na voorjaarsrapportage		**9.159**	**-73.550**	**3.243**	**-68.694**	**3.460**	**-68.154**	**5.972**	**-71.025**

Brede SPUK

In 2024 ontvangen we € 900.000 voor de brede Spuk. Daarnaast is er nog een restant bedrag van € 14.300 uit 2023 dat besteed wordt in 2024. De Brede Spuk-regeling is beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis om diverse afspraken uit te kunnen voeren. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord. Voorheen werden de middelen voor buurtsportcoaches en Gidsgelden via een decentralisatie uitkering aan de gemeente beschikbaar gesteld. Buurtsportcoaches en Gidsgelden worden vanaf 2023 via de Brede Spuk gefinancierd door het Rijk. Hierdoor zal de algemene uitkering afnemen. Omdat er al structurele dekking in de begroting 2024 en verder aanwezig is, wordt een deel van de ontvangen Spuk-gelden niet besteed. Het onderzoek naar de inzet van Spuks maakt onderdeel uit van het project Duurzaam Gezond Financieel Perspectief.

Frictiekosten ombuiging Sociaal Domein

Op 21 november 2023 heeft het college in het kader van een ombuiging besloten om de subsidierelatie te beëindigen met sociaal werk de Kaai en de inloopvoorziening Mind-Up GGZ. In het kader van afbouw van de subsidie zijn frictiekosten gemaakt. Voor sociaal werk de Kaai gaat dat om een totaalbedrag van € 300.000 en is overeengekomen dat zij tot 31 december 2024 de wettelijke taken onafhankelijke cliëntondersteuning en huiselijk geweld tot die tijd blijven uitvoeren. Na 31 december is geen sprake meer van frictiekosten. Voor de beëindiging van GGZ Mind-Up is een kortlopende subsidie verstrekt als overgangsperiode en voor afbouw van € 15.128 tot 1 april 2024. De periode januari tot 1 april is gebruikt voor

een warme overdracht van cliënten en het vinden van alternatieven. Conform collegeadvies worden beide bedragen gedekt uit de algemene reserve.

Gymnastiekonderwijs

Wij huren verschillende gymzalen ten behoeve van het bewegingsonderwijs. De servicekosten hiervan zijn – met name vanwege de energiecontracten – fors omhoog gegaan. Het begrote bedrag is niet toereikend en moet met € 50.000 verhoogd worden. Dit speelt met name bij de gymzaal in de Spil. Daarnaast zijn ook de normvergoedingen die wij overmaken aan scholen voor de klokuren (gebruik van externe gymzalen) en het gebruik gestegen.

Maatschappelijke Opvang

Maatschappelijke opvang, OGGZ & Verslavingszorg zijn wettelijke taken. In Fries verband samen met SDF zijn hierover afspraken gemaakt. Een van de afspraken is dat bij tekorten of overschotten deze over de gemeenten worden verdeeld. Totaal is voor 2024 nog € 950.000 nodig. Voor Heerenveen gaat dit voor 2024 om een bedrag van € 75.000.

Onderverdeling budgetten Wmo

In het MJP 2023 is € 1,3 miljoen beschikbaar gesteld voor het tekort van de Wmo. Dit budget moet nog onderverdeeld worden naar de juiste taakvelden, dat gebeurt hier via deze mutatie. Per saldo heeft dit geen financieel effect.

Spuk bibliotheek

De gemeente Heerenveen heeft twee specifieke uitkeringen met een totaalbedrag van € 422.400 toegekend gekregen die tot doel hebben de bibliotheek toekomstbestendig te maken en te versterken. Met deze specifieke uitkeringen gaan we de bibliotheek Akkrum en de bibliotheek Heerenveen doorontwikkelen door: verruiming van de openingstijden, verhuizing bibliotheek Akkrum en onderhoud dak in Heerenveen, grotere collectie, betere mogelijkheden om te studeren of te werken. Betere mogelijkheden voor lezingen en presentaties.

Spuk Informatiepunten Digitale Overheid (IDO)

In 2024 hebben we € 50.900 ontvangen voor de Spuk Informatiepunten Digitale Overheid (IDO). De Spuk IDO besteden we volgens de regeling Spuk IDO aan de financiering van de lokale bibliotheek (st. Bibliotheken Mar en Fean), die daarvoor de Informatiepunten Digitale Overheid realiseert en het in standhouden van onze bibliotheeklocaties in Heerenveen, Akkrum en Jubbega. De uitkering is ook bedoeld voor promotie van de IDO bij onze inwoners en voor het voeren van regie over het netwerk van organisaties rond de IDO die voor onze inwoners relevant zijn.

Spuk onderwijsachterstandenbeleid

Voor 2024 hebben we een beschikking ontvangen van € 1.107.700. Ten opzichte van de primitieve begroting laat dit een verhoging zien van € 296.000 om de kosten te dekken. Het budget is bedoeld voor het bestrijden van onderwijsachterstanden conform artikel 168 van de Wet op het Primair Onderwijs, waaronder het bieden van voorschoolse educatie.

Hoofdlijnenakkoord GGZ

In 2023 heeft de gemeente Heerenveen € 195.000 ontvangen voor het hoofdlijnenakkoord GGZ. Deze middelen worden in 2024 ingezet voor een tweetal projecten. Te weten Wijk GGD jongvolwassenen (€ 140.000) en EPA (Ernstige Psychiatrische Aandoening) project (€ 15.000). Voor de uitvoering van het project Wijk GGD jongvolwassenen wordt iemand ingehuurd. Daarom is dit budget van € 140.000 opgenomen onder overhead. Zie ook de tekst onder de paragraaf overhead.

ZonMW subsidie

In 2024 ontvangen we € 124.900 vanuit een ZonMW (ZorgOnderzoek Nederland Medische Wetenschappen) subsidie voor de uitvoering van dagactiviteiten voor mensen met dementie en hun naasten. De subsidie is beschikbaar gesteld na een ingediende aanvraag en voor de uitvoering van activiteiten door externe partners (Caleidoscoop, Netwerk Dementie Fryslan, St. Alzheimer/Odensehuis, Sportstad, PGHV en SC Heerenveen). Als gemeente hebben wij een regisserende en verbindende rol in de uitvoering, monitoring en verantwoording in dit traject. Het ontvangen bedrag betalen wij grotendeels door aan de externe partners.

Actualisatie kapitaallasten

De actualisatie van de investeringsplanning, mede naar aanleiding van de jaarrekening 2023 en de ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden, leidt tot een toename van de kapitaallasten van € 139.000 in 2024 in dit thema.

Tekort Jeugd

Wij zien de kosten voor het taakveld vanaf dit jaar oplopen. Er zijn een aantal ontwikkelingen die ervoor zorgen dat de kosten voor 2024 gaan stijgen. Dit heeft financiële impact, maar het is voor sommige posten lastig om te voorspellen hoe groot deze impact exact is. In deze voorjaarsrapportage gaan we uit van een stijging van € 600.000. Hiervan is € 270.000 onder het thema Sociale Leefomgeving en € 330.000 onder het thema Economische Leefomgeving verantwoord.

De ontwikkelingen die spelen zijn:

1. Leerlingenvervoer: uitgangspunt is dat het aantal te vervoeren leerlingen gelijk blijft. Wel zien we een stijging van het kilometertarief door stijgende brandstofkosten en personeelskosten. In 2024 gaat een nieuwe aanbesteding in waarbij één van de voorwaarden is om duurzaam (elektrisch) te vervoeren. Dit brengt meerkosten met zich mee.
2. Indexaties die hoger uitvallen dan begroot, zoals op perceel wonen.
3. In oktober 2023 is er een akkoord bereikt over een landelijk tarief voor gecertificeerde instellingen (GI's) in de jeugdbeschermingsketen. Voor 2024 is de verwachte kostenstijging hoger.
4. Door de stijging van de PGB uurtarieven (basistarieven voor netwerkzorg conform uitspraak CRvB) voor begeleiding zullen ook de uitgaven stijgen. De prognose is een stijging voor 2024. We verwachten ook voor de aankomende jaren een stijging want aangezien het tarief nu gekoppeld is aan de CAO-Verplegenden & Verzorgenden liggen nieuwe indexaties voor de hand.
5. Voor specialistische jeugdhulp is het lastig om een prognose te maken. Per 1 januari 2024 zijn de nieuwe inkoopcontracten van Sociaal Domein Fryslân (SDF) operationeel geworden. Hierbij zijn er nieuwe tarieven voor de inkoop van (specialistische) jeugdhulp provinciaal vastgesteld. De afsluitingseffecten van

trajecten onder de oude contracten en de start van de nieuwe inkoop hebben gevolgen voor de jeugdhulpbudgetten. Daarnaast zijn er verschillende indexaties doorgevoerd.
6. Het aantal contractpartijen bij SDF is gereduceerd. Dit kan er toe leiden dat meer mensen kiezen voor PGB.
7. Bezuinigingen aan de kant van de preventie en de versobering van de voorliggende voorzieningen kan zorgen voor meer druk óp en gebruik ván specialistische jeugdhulp voorzieningen.

Onderzoek ziekenhuis

Op 13 juli 2023 is de motie 'behoud van ziekenhuis Tjongerschans' aangenomen. Om uitvoering te geven aan de motie zijn diverse (externe) onderzoeken nodig naar o.a. economische en maatschappelijke effecten en consequenties voor de gehele zorgketen. Daarnaast brengen we trends, (demografische) ontwikkelingen en zorgbehoefte voor de langere termijn in beeld. We gaan (verder) in gesprek met de ziekenhuisbesturen, provincie, het Rijk, samenwerkingsverbanden in de regio en andere belangrijke stakeholders waaronder inwoners. Naast kosten voor extern onderzoek voorzien we in een deel van de benodigde ambtelijke uren voor onder andere begeleiding onderzoek, eigen onderzoek, communicatie en participatie. In het verzamelbesluit 2023-2 zijn de kosten over 2023 hiervoor opgenomen. In deze voorjaarsrapportage worden de kosten van € 280.000 voor 2024 opgevoerd.

Ombuiging Sociaal Domein

Op 8 juli 2021 is in de perspectiefnota 2021 een totaalpakket van verschillende ombuigingen vastgesteld. Een onderdeel van dit pakket aan ombuigingen was de uitgave huishoudelijke hulp met € 1 miljoen per jaar te verlagen. Om dit te realiseren is gewerkt met een nieuw indicatieprotocol. Dit heeft uiteindelijk een besparing opgeleverd van € 400.000. Voor de resterende taakstelling van € 600.000 structureel is sociaal domein breed gekeken naar de invulling van de bezuiniging en zijn afwegingen gemaakt op basis van de volgende criteria: het is geen wettelijke taak, een alternatief is eventueel mogelijk en het is snel te realiseren. Door breed te kijken is de 'pijn' verdeeld. Het gaat om de volgende ombuigingen:

1. Verhogen reizigersbijdrage Wmo taxipas
2. Wettelijke taken maatschappelijk werk niet uitbesteden maar met eigen maatschappelijk werkers invullen
3. Diverse subsidieplafonds verlagen met 15%
4. Inloopvoorziening Mind-Up GGZ sluiten
5. Andere invulling zomerspelweek
6. Stoppen met sportproject (participatie)
7. Een aantal technische aanpassingen

Hierover bent u door middel van de brief, invulling taakstelling 2021 Sociaal Domein, gedateerd 21 november 2023, geïnformeerd. In deze voorjaarsrapportage is dit administratief verwerkt.

Regiodeal - onderdeel Regiofonds

Voor het onderdeel Regiofonds van de Regiodeal is een bedrag van € 1.000.000, afkomstig uit rijksmiddelen, beschikbaar gesteld. Eind 2023 is hiervan € 291.000 nog niet besteed. Met de voorjaarsrapportage wordt gevraagd dit bedrag vrij te geven voor uitvoering in 2024.

Fonds Vitale kernen Heerenveen

De Raad heeft in mei 2021 van het Fonds Vitale Kernen € 700.000 structureel beschikbaar gesteld voor de Centrumvisie Heerenveen. Hiervan resteert nog circa € 165.000. De raad heeft in december 2022 ingestemd met investeringen in de parkeergarage BK plein, parkeren Molenplein, aanpassingen BK plein/Koornbeursweg en parkeren Veldschans. Eerder zijn de investeringen in de verlaging kade Breedpad en de Romkessteeg hiermee bekostigd. In de begroting 2024 zijn ook andere investeringen uit de G1000/G20 meegenomen in de investeringsplanning. De structurele lasten van deze investeringen zijn ten onrechte nog niet ten laste gebracht van het beschikbare structurele budget. In deze voorjaarsrapportage repareren wij dit. Van de oorspronkelijke € 700.000 blijft vanaf 2028 nog € 138.000 beschikbaar voor de dekking van de structurele lasten van de verplaatsing van de bibliotheek en de investeringen in de 'leisure' openbaar gebied.

Scenario analyse ijshockeyhal/Sportstad/Thialf

In 2023 is opdracht verstrekt voor een onderzoek voor een verkenning uitvoering gemeentelijk sportbeleid. Het onderzoek betreft oa de maatschappelijke impact van de uitvoering, de gevolgen rond de financiële situatie van het Gemeentelijk Sportcentrum (uitgelijnd op de Perspectiefnota 2024) en de rol van Sportstad binnen de sportinfrastructuur. Afronding stond gepland voor eind 2023, maar is uitgelopen en wordt inmiddels het 2e kwartaal van 2024. Hiervoor is nog ca. € 7.000 nodig. De overige ca. € 28.000 betreft een opdracht voor een scenario-onderzoek ijshockeyhal. Dit onderzoek is nodig door de uitdagingen die er rond de levensduur van de ijshockeyhal zijn. Het onderzoek is nodig voor een goed besluitvormingstraject over de toekomst van de ijshockeyhal. Het onderzoek was afgestemd op behandeling in het Perspectiefnota-/Investeringsagendatraject 2024 maar wordt nu conform de aanpak van het project Duurzaam Gezond Financieel Perspectief doorgeschoven naar de Perspectiefnota 2025.

Investeringen

Auto BOA

Aanschaf van een auto voor de BOA's is noodzakelijk. Een auto is essentieel voor hun werkzaamheden als gastheer en -vrouw op straat namens de gemeente. Veiligheid staat voorop, net als de noodzaak om de auto uit te rusten voor vervoer en handhavingstaken, inclusief lichtbak en opbergruimte voor uitrusting. De leenauto van realisatie en wijkbeheer volstaat niet meer en een permanente oplossing heeft de voorkeur. Met een budget van maximaal € 60.000, de kapitaallasten worden gedekt uit de bestaande middelen.

Economische Leefomgeving

Successen

Circulaire ontwikkeling bedrijventerrein Haskerveen

Bedrijventerrein Haskerveen wordt circulair ontwikkeld. Met circulaire uitgiftecriteria is de selectie- en inschrijvingsprocedure van de kavels in maart 2024 gestart. Haskerveen is ook de planlocatie van het circulair ambachtscentrum. Op 28 maart jl. heeft de gemeenteraad een positief besluit genomen over de ontwikkeling van het circulair ambachtscentrum op Haskerveen. Dit raadsbesluit is breed binnen de organisatie voorbereid. Met dit besluit zijn we een belangrijke stap dichter bij de realisatie van het circulair ambachtscentrum, waarbij alle functies (milieustraat, recyclewinkel, demontage, sortering, etc) onder 1 dak moeten komen.

Energy hub op bedrijventerreinen

Netcongestie beperkt de bedrijfsvoering in Heerenveen Zuid en daarom zijn ze gezamenlijk, en samen met de gemeente, gaan onderzoeken welke oplossingen mogelijk zijn. Tijdens het LEEF project is een collectief van bedrijven ontstaan tijdens activiteiten om te besparen en vergroenen. Dat helpt nu, nu bedrijven verkennen of ze 'netcapaciteit' kunnen uitwisselen omdat de ene fabriek 'een machine' kan uitzetten zodat een buurbedrijf voldoende vermogen kan inzetten voor hun productieproces. Kwartierdata van energiegebruik zijn verzameld en op die basis worden technische oplossingen ontworpen. Heerenveen MKB Zuid is hiermee een innovatieve koploper in Friesland. Als de oplossingen slagen, kunnen duurzame en economische ontwikkelingen weer beter hand in hand gaan.

Realisatie toeristische en recreatieve voorzieningen

Op veel plekken in de gemeente zijn nieuwe toeristische en recreatieve voorzieningen gerealiseerd. Het verbeterplan van recreatiegebied De Heide is tot uitvoering gebracht met nieuwe speeltoestellen, aanmeerpalen en vernieuwd sanitair. In Akkrum zijn er nieuwe digitale walstroompunten en watertappunten gerealiseerd voor onze waterrecreanten. In Aldeboarn is het derde toeristisch overstappunt (TOP) gerealiseerd in de gemeente. Tot slot konden inwoners en toeristen op 20 april kennismaken met allerlei watersporten en watersportverenigingen in de gemeente tijdens de Open Watersportdag 2024 met activiteiten in Heerenveen, Aldeboarn en Akkrum.

Gebiedsperspectief Parklandschap Oranjewoud Statig en Stadich

Samen met bewoners, ondernemers, landgoedeigenaren, natuurorganisaties en gebruikers van het parklandschap Oranjewoud is onderzoek gedaan naar de druk op het gebied en de ontwikkelmogelijkheden. Dit heeft geleid tot een breed gedragen gebiedsperspectief en voorgestelde maatregelen om de feitelijke en ervaren druk op het parklandschap te kunnen verlichten en beter te spreiden. Ook geeft het inspiratie voor gebiedspartners om het gebied, met focus, toekomstbestendiger te maken. Hiermee kunnen de natuur- en cultuurhistorische kwaliteiten van het gebied ook voor toekomstige generaties behouden blijven. Het gebiedsperspectief is in maart 2024 vastgesteld.

Wat hebben we gedaan in 2024

Algemeen: focus aanbrengen is noodzakelijk

	We ontwikkelen een focusplan economische ontwikkeling, waarmee we vanuit onze economische ambities nog sterker verbinding leggen met de transities. We willen zo optimaal gebruik maken van onze (beperkte) middelen. Dit focusplan leggen we in eerste helft 2024 aan u voor.	
	In dit focusplan gaan we ook in op ons accountmanagement. We willen bedrijven stimuleren bij te dragen aan de transities, maar hebben ook oog voor de context waarin zij nu moeten ondernemen (personeelskrapte, terugbetalingen belastingdienst, hoge prijzen). Daarnaast werken we voortdurend aan het verbeteren van onze dienstverlening aan ondernemers.	
	We vinden regionale samenwerking die gericht is op het stimuleren van innovatie, profilering, kennisuitwisseling en de ontwikkeling van ons vestigings-, toeristisch en ondernemersklimaat belangrijk. Gezien de vele initiatieven die noordelijk, provinciaal, regionaal (Zuidoost Fries) en in F4 verband worden opgepakt, willen we ook hier focus aanbrengen om effectief te kunnen zijn.	

Een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat

	In 2023 hebben we naar aanleiding van het Didam-arrest een selectie- en uitgifte beleid opgesteld voor het uitgeven van kavels op de bedrijventerreinen IBF en Haskerveen. Ook voor KNO zijn we hiermee gestart. Op basis van deze criteria gaan we in 2024 verder met de uitgifte van (de laatste) kavels op de bedrijventerreinen. We begeleiden hierbij de ondernemers met hun ontwikkelplannen.	

	We starten de tweede helft van 2024 met het herijken/actualiseren van de visie op detailhandel en horeca en leggen deze aan u voor.	

Circulaire transitie

	We stimuleren bedrijven om circulair te ondernemen en elkaar hierbij te helpen en te versterken. Bedrijven die zich nieuw in onze gemeente vestigen, worden geacht bij te dragen aan die circulariteit. Dit proberen we te bereiken door circulariteit onderdeel te laten zijn van de uitgiftecriteria van onze bedrijventerreinen.	
	Omdat een circulaire economie draait om systeemdenken, betrekken we het onderwijs hierbij. We werken lokaal samen met OKH, HOF en Samen Circulair en werken we actief samen met diverse circulaire initiatieven in de regio waaronder Vereniging Circulair Friesland, BouwCirculair, Greenwise en Chemport Europe.	
	We inspireren ondernemers met bijeenkomsten en leggen actief verbindingen tussen partijen. We starten hiermee op bedrijventerrein Haskerveen in samenwerking met gemeente De Fryske Marren, omdat hier al een actief cluster van circulaire bedrijven is.	
	De gemeente werkt sterk samen in het (Europese) circulaire netwerk. We verkennen actief Europese fondsen en samenwerkingen voor innovaties in de gemeente.	

	We maken een overzicht van de activiteiten die rondom bedrijven spelen, monitoren dit actief en delen de goede voorbeelden via communicatie Circular Valley (als onderdeel van Eén voor één groener) en Ondernemend Heerenveen.	

Recreatie en toerisme

	Op dit beleidsveld hebben we voornamelijk een regierol en werken we veel samen met partners in de regio. Onze uitvoeringscapaciteit is zeer beperkt. Wij informeren u in de themarapportages over de voortgang van de uitvoeringsvisie waterrecreatie en de Regionale ontwikkelstrategie toerisme regio Zuidoost Friesland.	
	In de tweede helft van 2024 leggen we u een voorstel voor tot wijziging en uniformering van liggelden passantenplekken in Aldeboarn en Heerenveen (centrum, Nijehaske, Engelenvaart). Hierbij onderzoeken we de mogelijkheden van een digitaal betaalsysteem.	
	Bij de eerdere verhoging van de toeristenbelasting is toegezegd dat er een evaluatie plaatsvindt. Deze evaluatie met eventuele aanbevelingen, bieden we u eind 2024 aan.	
	We werken vanuit de Gemeenschappelijke Regeling (GR) aan een toekomstvisie op Recreatieschap Marrekrite. Dit kan leiden tot een wijziging in de deelnemersbijdrage. Eind 2024 leggen we vanuit de GR een voorstel aan u voor.	

Bestaanszekerheid

	Het zorgen voor groter en voorspelbaar inkomen door te investeren in mensen zonder werk en de werkgevers.	
	Meer ondersteuning aan lokale organisaties die ervoor zorgen dat de doelgroep kan blijven meedoen aan sport en cultuur en aan het inrichten van hun leef/woonomgeving. Aandacht voor geletterdheid is hierbij ook een cruciaal onderdeel.	
	Het faciliteren dat de doelgroep een aanvullende zorgverzekering kan afsluiten en ook kan profiteren van een gezondere leefstijl.	
	Het structureel meer aandacht hebben voor het levensverhaal van klanten en van daaruit ondersteuning bieden op maat, hetzij richting (vrijwilligers)werk hetzij via participatie.	
	Het faciliteren dat de doelgroep schuldenvrij kan worden en blijven.	

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Economische Leefomgeving		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
0	Primitieve begroting 2024	23.686	-47.667	23.920	-49.448	22264	-48.135	22.268	-48.367
Budgetoverhevelingen 2023-2024		1.525	-1.525	-	-	0	-	-	-
Raadsbesluiten									
17	SPUK F28 CDOKE	137	-137	157	-157	-	-	-	-
3	Beleidsnotitie voorstellen bestaanszekerheid	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Vm school Tjalleberd	-	-	-	8	-	8	-	8
Collegebesluiten:									
Reserve mutaties tot voorjaarsrapportage									
Subtotaal stand thema		**25.348**	**-49.329**	**24.077**	**-49.597**	**22.264**	**-48.127**	**22.268**	**-48.359**
O&O mutaties:									
10	Basisbanen	-	-150	-	-	-	-	-	-
12	ESF + Actieve inclusie	78	-78	-	-	-	-	-	-
13	ESF Sociale inclusie	24	-24	-	-	-	-	-	-
18	Oekraïense regionale vluchtelingenspreiding	2.700	-2.700	-	-	-	-	-	-
19	Oekraïne gemeentelijke opvang	7.030	-7.015	-	-	-	-	-	-
21	Participatie	2.183	-2.183	-	-	-	-	-	-
24	SPUK onderwijsroute	46	-46	-	-	-	-	-	-
25	SPUK Wet inburgering	700	-700	-	-	-	-	-	-
31	Collectieve zorgverzekering	-	-225	-	-	-	-	-	-
40	Actualisatie kapitaallasten	-	31	-	-	-	-	-	-
43	Tekort Jeugd	-	-330	-	-	-	-	-	-
45	Vernieuwbouw Ekke de Haan en het Kompas	-	-	-	-	-	-	-	-
46	Ombuiging sociaal domein 2024	-	50	-	50	-	50	-	50
47	Corr budget Europapact Fryslan	-	41	-	-	-	-	-	-

Bijsturingsvoorstellen:

Totaal mutaties voorjaarsrapportage

		12.761	**-13.329**	**-**	**50**	**-**	**50**	**-**	**50**

Reserve mutaties voorjaarsrapportage

48	Reservemutatie voorjaarsrapportage	618	-	-	-	-	-	-	-

Stand thema na voorjaarsrapportage	**38.727**	**-62.658**	**24.077**	**-49.547**	**22.264**	**-48.077**	**22.268**	**-48.309**

Basisbanen

De verwachte kosten voor de basisbanen in 2024 komen uit op € 250.000. Vanuit het raadsbesluit beleidsnotitie bestaanszekerheid is € 100.000 beschikbaar gesteld voor 2024 voor de basisbanen. Besloten is dat de resterende middelen van € 150.000 gedekt worden uit de React-EU middelen die wij in 2023 voor dit doel hebben ontvangen. Deze middelen zijn in 2023 niet benut en daardoor in het resultaat van de jaarrekening 2023 terecht gekomen. Wij stellen voor om dit bedrag ten laste te brengen van de algemene reserve waar ook het resultaat van 2023 in is gestort. De inspanning voor de toekenning van de React 2020-2022 is al eerder gedaan terwijl de financiering en afrekening ESF pas later komt Om de basisbanen voor te zetten is structurele dekking nodig, dit is tot op heden nog niet in de begroting opgenomen.

ESF+ Actieve Inclusie (Verlenging ESF Samen aan de Slag)

In 2024 neemt de gemeente Heerenveen deel aan het ESF+ Actieve Inclusie (verlenging ESF Samen aan de Slag) om kwetsbare werkzoekenden te begeleiden naar werk. Voor Heerenveen gaat het om een ESF- subsidie van € 196.000 voor 2 jaar. Omdat nog niet zeker is dat de gemeente dit hele bedrag gaat realiseren, stellen we voor 80% van deze verwachte opbrengst in de begroting op te nemen. Het gaat dan voor 2024 om een bedrag van € 78.500. Dit bedrag wordt ingezet voor extra contactgesprekken.

ESF Sociale Inclusie

In 2024 neemt de gemeente Heerenveen deel aan het ESF Sociale Inclusie om kwetsbare werkzoekenden te begeleiden naar werk. Voor Heerenveen gaat het om een ESF- subsidie van € 52.000. De start was op 31 oktober 2023 voor de duur van 2 jaar. Omdat nog niet zeker is dat de gemeente dit hele bedrag gaat realiseren, stellen we voor 80% van deze verwachte opbrengst in de begroting op te nemen. Het gaat dan om een bedrag van € 24.000 (veertien maanden). Dit bedrag wordt ingezet voor extra contactgesprekken.

Oekraïense regionale vluchtelingenspreiding Fryslân

Met ingang van 1 januari 2024 is de landelijke wetgeving veranderd. Het staatsnoodrecht is op 1 januari 2024 vervangen door de Tijdelijke Wet Opvang Oekraïense Ontheemden (Tw Oek). Als gevolg hiervan moet de Regionale coördinatie Oekraïense vluchtelingen op operationeel niveau vanaf 1 januari 2024 via een samenwerkingsverband per regio worden vormgegeven. De gemeente Heerenveen heeft met ingang van 1 januari 2024 de operationele coördinatie Oekraïense vluchtelingen overgenomen van de veiligheidsregio. Concreet gaat het dan om de uitvoering van de Regionale Coördinatie Vluchtelingen

Spreiding (RCVS) (inclusief tijdelijke slaapplekken) en de ‘declaratiefunctie’. Op deze wijze geven de Friese gemeenten dan invulling aan het 'samenwerkingsverband'. De kosten voor deze taken (RCVS (inclusief minimaal 25 slaapplekken) en de declaratiefunctie) worden door ons landelijk gedeclareerd conform het bekostigingsbesluit. Het gaat om een totaalbedrag van € 2.700.000.

Oekraïne gemeentelijke opvang

Voor de gemeentelijke opvang van vluchtelingen uit Oekraïne worden de gemeenten gecompenseerd door het Rijk. Hiervoor zijn normbedragen vastgesteld. Het normbedrag bedraagt in 2024 € 61 per bed per dag. Voor Heerenveen betekent dit op basis van de prognose van het aantal plekken een bedrag van € 6.900.000. De prognose van de te verwachten lasten, komt uit op ongeveer € 6.900.000. Dit betreft o.a. lasten opvanglocatie, inhuur van personeel, uitkering leefgeld. Voor de gemeentelijke tegemoetkomingen voor de particuliere opvang hebben we € 115.000 geraamd. Dit bedrag wordt gecompenseerd door het Rijk. Daarnaast verwachten we € 15.000 te ontvangen voor uitvoeringskosten van de particuliere opvang. Dit bedrag is opgenomen bij het onderdeel overhead.

Participatie

In 2023 is het aantal mensen in de bijstand licht gedaald (van 1.222 naar 1.209). In het eerste kwartaal van dit jaar is dit aantal redelijk stabiel gebleven op 1.214. Ten opzichte van 2023 zijn echter de normen in 2024 flink gestegen waardoor de lasten toenemen. Het is nog onzeker of deze lasten volledig gecompenseerd worden door het Rijk. In juni verwachten we van het ministerie een nader voorlopig budget. Vooruitlopend hierop hebben we wel een toename van de inkomsten van de BUIG begroot.

Spuk onderwijsroute

De gemeente ontvangt een specifieke uitkering van het Rijk voor de realisatie van deze leerroute onder de wet inburgering. In 2023 is dit bedrag dat we hiervoor hebben ontvangen niet volledig uitgegeven. We hebben het resterende bedrag van € 46.160 gereserveerd op de balans. We verwachten dit bedrag in 2024 te gaan uitgeven en vragen u het nu beschikbaar te stellen als budget.

Spuk Wet Inburgering

De programmakosten voor inburgering zoals leerroutes, module arbeidsmarkt en participatie, het participatieverklaringstraject, maatschappelijke begeleiding en tolkkosten worden met een specifieke uitkering van het Rijk beschikbaar gesteld. De specifieke uitkering voor 2024 bedraagt € 1.063.000. De verwachting is dat dit niet volledig wordt uitgegeven dit jaar. De kosten mogen over meerdere jaren worden uitgesmeerd. Voor dit jaar verwachten we € 700.000 uit te geven en vragen u dit beschikbaar te stellen. Het restant blijft op de balans beschikbaar voor volgend kalenderjaar.

Collectieve zorgverzekering

In het raadsbesluit 'Beleidsnotitie voorstellen bestaanszekerheid' is besloten de taakstelling van € 150.000 op de AV Frieso te schrappen en het budget voor de collectieve zorgverzekering voor 2024 incidenteel met € 225.000 te verhogen. Inmiddels heeft uw raad het voorstel ontvangen om per 1 januari 2025 een zorgverzekering op maat in te voeren.

Actualisatie kapitaallasten

De actualisatie van de investeringsplanning, mede naar aanleiding van de jaarrekening 2023 en de ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden, leidt tot een toename van de kapitaallasten van € 31.000 in 2024 in dit thema.

Tekort Jeugd

De toelichting hierop is opgenomen onder het thema Sociale Leefomgeving.

Ombuiging Sociaal Domein

De toelichting is opgenomen onder het thema sociale leefomgeving.

Europa Pact Fryslân

Dit betreft een budgettaire verschuiving van het thema Economische Leefomgeving naar het onderdeel Overhead. De verschuiving heeft geen effect op het begrotingssaldo.

Investeringen

Herstel constructiefout mfa Akkrum

Bij de mfa Akkrum (twee scholen en kinderopvang) is sprake van toenemende lekkage van het dak. Een 1e onderzoek heeft uitgewezen dat hier waarschijnlijk sprake is van een constructiefout door een ontwerpfout**.** Dit wordt nu nader onderzocht. Wel is nu duidelijk dat voor het herstel een investering nodig is van € 1 miljoen (1e raming). Daarnaast wordt momenteel onderzoek gedaan naar verhaalmogelijkheid van deze kosten. Zodra er meer duidelijkheid is zullen wij de raad schriftelijk informeren.

Vernieuwbouw KC Ekke de Haan en KC Het Kompas

In de begroting van 2024 is het investeringskrediet opgenomen voor KC Ekke de Haan en KC Het Kompas. Dit budget is niet toereikend. Door voortschrijdend inzicht is gebleken dat het hier niet gaat om revitalisatie (30 jaar afschrijving) maar om vernieuwbouw (40 jaar afschrijving). Het budget van KC Ekke de Haan moet verhoogd worden met een bedrag van € 433.000 naar totaal € 3.900.000 en het budget van KC het Kompas met € 466.000 naar € 4.250.000. Doordat de afschrijvingstermijn van 30 naar 40 jaar gaat heeft dit geen invloed op de kapitaallasten. Hierover heeft uw raad een brief ontvangen, gedateerd 23 april 2024.

Fysieke Leefomgeving

Successen

Centrumontwikkelingen

- **Centrumontwikkeling in Akkrum, Jubbega en Aldeboarn;** Na een uitgebreid participatietraject met inwoners en ondernemers, zijn de centrumvisies voor Akkrum, Jubbega en Aldeboarn nu in volle uitvoering. Later dit jaar kunnen we al genieten van de verbeteringen in deze centra, die bijdragen aan een levendiger en aantrekkelijker gemeenschapsleven.
- **Herontwerp Kernwinkelgebied Heerenveen;** We presenteren met trots het nieuwe ontwerp voor het kernwinkelgebied van Heerenveen. Dankzij de actieve bijdragen van inwoners, ondernemers en stakeholders, combineert dit ontwerp wonen, winkelen en vergroening op een harmonieuze wijze. Het is een belangrijke stap naar een levendiger en groener stadscentrum.
- **Transformatie van Heerenveen centrum Oost**; Met een aanzienlijke subsidie van het Rijk en de inzet van lokale partners maakt Heerenveen centrum Oost grote stappen. De bouw van de woontoren nadert zijn voltooiing. Binnenkort worden hier 92 nieuwe sociale huurwoningen opgeleverd, waarmee er een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de lokale huisvestingsbehoefte. De overige projecten in het centrum zijn in gang gezet.

Bofkontjesregeling

Voor de subsidieregeling Wasbare luiers (Bofkontjesregeling) zijn inmiddels 21 beschikkingen afgegeven. Per 1 januari 2024 hebben we een subsidieregeling geopend met een looptijd van twee jaar. Hiermee kunnen 70 baby's volledig overstappen op wasbaar – wat het afval van 385.000 wegwerpluiers bespaart. Met de regeling beogen we het luierafval te verminderen en het product wasbare luiers meer bekendheid te geven. De Bofkontjesregeling kent een actieve communicatiecampagne; binnenkort vindt de 4e informatiebijeenkomst plaats.

Energie succes: Aengwirden aardgasvrij

Aengwirden heeft met het LEEF budget en veel vrijwillige inzet van inwoners en ondernemers uit "De Streek Aengwirden" een plan geschreven om De Streek aardgasvrij te maken in 2030. Daarmee zijn ze de eerste lokale groep die zo sterk op eigen kracht een stap zet om aardgasvrij te worden. Elk huis is anders in Aengwirden. Daarom zijn individuele technische oplossingen nodig. Vaak zijn dat elektrische warmtepompen. Om dat mogelijk te maken, gaat Liander het elektriciteitsnet in Aengwirden verzwaren de komende jaren.
De lokale werkgroep hebben streekgenoten hierover geïnformeerd tijdens bewonersavonden, via het streekblad en een ludiek filmpje door eigen 'cabaretiers'. Ook konden inwoners zich oriënteren op de eerste stappen via een uitgebreide informatiemarkt in het dorp. De werkgroep heeft het StreekUitvoeringsplan (SUP) aan wethouder Zoetendal aangeboden. Dit plan draagt bij aan de (Heerenveense en landelijke) doelstelling dat 20% van de gebouwen in 2030 aardgasvrij is.

Circulaire ontwikkeling bedrijventerrein Haskerveen

Bedrijventerrein Haskerveen wordt circulair ontwikkeld. Met circulaire uitgiftecriteria is de selectie- en inschrijvingsprocedure van de kavels in maart 2024 gestart. Haskerveen is ook de planlocatie van het circulair ambachtscentrum. Op 28 maart jongstleden heeft de gemeenteraad een positief besluit genomen over de ontwikkeling van het circulair ambachtscentrum op Haskerveen. Met dit besluit zijn we een belangrijke stap dichter bij de realisatie van het circulair ambachtscentrum, waarbij alle functies (milieustraat, recyclewinkel, demontage, sortering, etc) onder 1 dak zijn beoogd.

Klimaatadapatatie en biodiversiteit

In het kader van "grijs voor groen" zijn dit voorjaar op een aantal locaties de straatstenen verwijderd en vervangen voor groen. Zo is op een mooie zichtlocatie – de rotonde Haskeruitgang – alle grijs verwijderd en is er groen, in de vorm van een biodivers mengsel ingezaaid. Deze actie laat zien dat we dit als gemeente belangrijk vinden en draagt bij aan de vermindering van opwarming, opvang van water bij regenval en versterking van de biodiversiteit. Tevens hebben we bij de aanplant van nieuwe bomen gekozen voor meer diversiteit en doen we mee met de campagne "Maai Mei Niet".

Wat hebben we gedaan in 2024

Algemeen

	De opgaven in het fysieke domein worden groter, nemen fors in aantal toe en staan in sommige gevallen ook op gespannen voet met elkaar. Dit, en het gegeven dat het Rijk de regie op diverse opgaven heeft overgenomen en een deel van de uitvoering bij gemeenten neerlegt, heeft gevolgen voor Heerenveen. De opgaven hebben hun beslag/effect op de fysieke leefomgeving en hebben invloed op elkaar. Het is noodzakelijk dat we meer sturen op samenhang in visievorming en hierbij scherp prioriteren vanwege de zeer beperkte middelen. Dit zorgt voor een grote uitdaging. Hiervoor is een nieuwe manier van werken nodig, waarbij we meer en verder vooruitkijken dan we nu doen. We moeten minder redeneren en beslissen vanuit het hier en nu, en meer vanuit het dan en later. Ook moeten we dingen beter onderling afstemmen (intern en extern), voor een sterkere samenhang tussen de visievorming, het op te stellen beleid en de uitvoering integraal. Met de ontwikkeling van integrale visie(s) kunnen we er tevens voor zorgen dat de keuzes voor de korte termijn bijdragen aan de ontwikkelpotentie en het doelmatig beheer op de lange termijn. Resultaat is een effectief bewust gekozen ruimtegebruik, betere omgevingskwaliteit en een gerichtere bijdrage aan de brede welvaart, ook rekening houdend met de 'houdbaarheid' hiervan	

Invoering omgevingswet

	Beleidsmatige ambities, zoals vastgesteld in de Omgevingsvisie, sober en doelmatig vertalen in omgevingsplannen. In Q4 2024 ronden we het programma-buitengebied met bijbehorende milieueffectrapport (MER) af. Het programma is een belangrijke stap voor het omgevingsplan voor het deel buitengebied. Volgend jaar, 1e halfjaar, willen we ook met het eerste deel van het omgevingsplan Heerenveen starten. Dit betreft het deelgebied Heerenveen-woongebieden. Doorlooptijd hiervan is twee jaar.	Pas na ontvangst van het advies van de commissie MER en de ontvangen zienswijzen kunnen we de NRD afronden en starten met de uitwerking van het MER en het programma-buitengebied. De langere (dan gebruikelijk) adviestermijn van de commissie MER betekent dat wij de planning moeten herzien. Dat kan pas nadat wij de planning van de commissie ontvangen hebben. Over de voortgang van het programma buitengebied stuurden wij de raad een informatiebrief die voor de raadsvergadering van 26 maart 2024 op de lijst van ingekomen stukken is geplaatst. Voor het eerste deel van het omgevingsplan Heerenveen maken wij 2024 een pas op de plaats. In 2024 zijn we genoodzaakt nog veel energie te steken in het afronden van veel bestemmingsplanwijzigingen die we eind 2023 nog onder het oude recht in procedure hebben moeten brengen. Dat komt doordat veel aanvragers nog vlak voor 2024 hun initiatieven hebben ingediend uit vrees voor de nieuwe regels van de omgevingswet. Daarnaast moeten wij ons verdiepen in het werken met het zogenaamde TAM-IMRO omgevingsplan. Verder starten wij dit voorjaar een marktconsultatie via het aanbestedingsplatform TenderNed om te peilen in hoeverre bureaus juridische-, teken- en onderzoekscapaciteit beschikbaar hebben om ons te ondersteunen bij het maken van het omgevingsplan Heerenveen. Op basis van deze uitkomst bepalen wij verder de inhoudelijke en personele strategie voor het werken aan het omgevingsplan Heerenveen.
	In omgevingsplannen zoveel mogelijk de integrale visie op vraagstukken vertalen.	
	Erfgoedbeleid ontwikkelen en dit te integreren bij de totstandkoming van die omgevingsplannen, start 1e helft 2024, doorlooptijd 1,5 jaar.	

	De inzet op participatie eveneens sober en doelmatig invullen. Ondanks dat participatie een wettelijke basis heeft, werd met het vaststellen van het participatiebeleid en de uitkomsten van het MJP deel 2 duidelijk dat dit nodig is.	

	Maatwerk bij vergunningverlening beperkt toepassen.	Het college wil graag enige mate van maatwerk blijven hanteren. Op dit moment ligt er nog geen kader over de toepassing ervan. Hierdoor lukt het nog niet om het maatwerk bij Omgevingsvergunningen te beperken. Er zijn geen extra middelen om maatwerk op structurele basis te blijven verlenen, wat betekent dat er druk staat op de dienstverlening en de termijnen van afhandeling van vergunningen.

	Prioriteren en kiezen op kerntaken.	Er is nog geen profiel op basis waarvan er kan worden geprioriteerd en gekozen kan worden op kerntaken.

Energietransitie: verduurzamen van de gebouwde omgeving

	Energie en geld besparen: - Voorlichting en coaching – heel 2024 & doorlopend gedurende aantal jaren - Witgoedwissel (heel 2024 en evt. vervolg in 2025) - Nationaal Isolatie Programma (heel 2024 en 2025) - Energiefonds (voorbereiding winter 23/24, besluitvorming voorjaar 2024 – start subsidies Q2, looptijd rest van 2024 + jaren daarna).	

	wijkgericht besparen en aardgasvrij maken: - WUP Aldeboarn (gestart zomer 23, uitvoering heel 2024 plus 2025), WUP Nes (start eind 23, uitvoering heel 2024), - WUP Aengwirden (opstellen door Groene Gangmakers zelf winter 23/24, vaststelling voorjaar 2024, uitvoering 2024 en verder); - LEEF De Greiden doorstart in een WUP (heel 2024 en verder) - LEEF Oudeschoot doorstart in een WUP (heel 2024 en verder) - LEEF Nieuweschoot doorstart in een WUP (heel 2024 en verder) - WUP centrum: koppeling centrumplannen en warmtenet /geothermie (heel 2024 en verder).	
	Publieke gebouwen / ruimte verduurzamen: - gemeentehuis (projectontwikkeling heel 2024 ev) - scholen (projectontwikkeling heel 2024 ev) - maatschappelijk vastgoed / organisaties (heel 2024) - openbare ruimte met LED verlichten (heel 2024) - bedrijven stimuleren en controleren om energie te besparen (handhaving kantoorpanden label C VTH (opstart 2023 want verplicht sinds januari 2023, handhaving heel 2024, vervolgens meerjarige toetsing en handhaving).	
	Als gemeente weer duurzame energie inkopen (elk jaar, ook voor heel 2024).	
	Bedrijven ondersteunen bij energie besparen en verduurzamen: - Kennisoverdracht besparing LEEF bedrijventerrein Heerenveen Zuid (heel 2024) - Aanpak netcongestie op bedrijventerrein Heerenveen Zuid d.m.v. onderzoek uitwisseling contracten (start 2023, heel 2024 en verder); - Aanpak netcongestie op bedrijventerrein IBF d.m.v. onderzoek Energy hub (start 2023, heel 2024 en verder); - Aanpak netcongestie op bedrijventerrein Haskerveen en Kanaal oplossingsrichting nog open (start 2024).	

Energietransitie: duurzaam opwekken elekticiteit en toekomstige energie infrastructuur

	Zon stimuleren op (monumentaal) dak, zon op binnenstedelijke (rest)ruimtes en infrastructurele zones (zonneparken met minimaal 50% lokaal eigendom); (heel 2024).	
	Verder ontwerpen aan toekomstbestendige energie-infrastructuur (op basis van een lokale regioanalyse en Friese afstemming);en de netcongestie op bedrijventerreinen op innovatieve manieren aanpakken (heel 2024).	

Energietransitie: verduurzamen mobiliteit

	Een uitvoeringsagenda duurzame mobiliteit opstellen (deels in 2023) en uitvoeren (onder andere elektrisch rijden, laden in openbare ruimte, stimuleren OV, verkeer in centrum/fietsvoorrang) in heel 2024 en verder.	
	Weer rijden met de gemeentelijke fossielvrije vloot (heel 2024).	

Circulaire transitie: circulair bouwen

	Bij gebiedsontwikkelingen gaan we circulair ontwerpen inbedden door te starten met pilotprojecten. (ook actie uit woonvisie).	

	We werken aan een heldere definitie en focus van circulair bouwen. We sluiten ons in ieder geval aan bij het initiatief 'Samen versnellen: Het nieuwe normaal' van BZK en Cirkelstad.	

Circulaire transitie: circulair inkopen

	We kopen circulair in. Per project stellen we de circulaire ambitie vast. Bij openbare inrichting maken we hierbij gebruik van het moederbestek van BouwCirculair. Op deze manier werken we aan een circulaire leefomgeving.	
	We onderzoeken of we bij investeringen in gemeentelijke objecten een financiële restwaarde op kunnen nemen in plaats van standaard af te schrijven naar nul. Onze materialen hebben ook na levensduur nog een restwaarde. Door losmaakbaar te bouwen, kunnen we na levensduur de restwaarde van de materialen of componenten benutten. Als we een positieve restwaarde kunnen overhouden, dan hebben we extra ruimte om onze circulaire bouwambities te realiseren zonder dat dit extra druk legt op de begroting.	

Fonds vitale kernen

	Met de inzet van het Fonds Vitale Kernen investeren we in de komende jaren in de centra van Akkrum, Aldeboarn, Heerenveen en Jubbega. • In Akkrum wordt er verder gewerkt aan de in oktober 2023 gestarte uitvoering van de plannen (fase 1). Dit behelst de herinrichting van het Heechein, Tsjerkebleek en het evenemententerrein. • Fase 2, de herinrichting van de Buorren en de Kleef, is in voorbereiding en start in 2024. Als basis dient de eerder vastgestelde centrumvisie.	conform projectplanning/proces. Binnen de centrumvisie Akkrum kunnen een aantal onderdelen vervallen omdat ze niet uitvoerbaar zijn gebleken of omdat er tot andere inzichten is gekomen. Het gaat bijvoorbeeld om het vergroten van het aantal ligplaatsen, waaraan nu minder behoefte wordt ervaren. Uit onderzoek is verder gebleken dat het niet mogelijk is om de Smellebrege te verhogen. De brug is nu alleen uit onderhoudsmiddelen gerenoveerd. En uit locatieonderzoek is gebleken dat het lastig is een nieuwe locatie voor de trailerhelling te vinden. De trailerhelling blijft daarom op de huidige plek en er wordt gekeken naar een oplossing voor het parkeren van de trailers. De beschikbare budgetten voor deze onderdelen, kunnen voor het overgrote deel vrijvallen.

	Voor Aldeboarn zijn recentelijk de plannen vastgesteld. Hiermee is een begin gemaakt voor voorbereidende werkzaamheden tot herinrichting en optimalisatie van het dorp. In 2023 is begonnen aan de rand van het dorp parkeerplaatsen te realiseren waarvan de afronding plaatsvindt in 2024. De Wjitteringswei zal worden heringericht. Daarna wordt Doelhòf opgepakt.	
	Voor Heerenveen zetten we - onder andere - in op: Het vernieuwen en opwaarderen van het kernwinkelgebied; De realisatie van een tweelaags parkeergarage; Het vergroenen van een drietal pleinen; De realisatie van een cultuurkwartier met een bibliotheek 2.0; En een vernieuwd horecakwartier.	Er wordt volop gewerkt aan de centrumplannen voor Heerenveen. Het voorlopig ontwerp voor het kernwinkelgebied is afgerond; uitvoering start vanaf eind 2024. Vanwege een noodzakelijk aanvullend krediet voor de parkeergarage is een vertraging ontstaan. Uitvoering staat gepland vanaf 2026. De vertraging van de parkeergarage heeft invloed op de overige projecten, waaronder het vergroenen van de pleinen en het cultuurkwartier. Voor het cultuurkwartier is een overeenkomst gesloten met de marktpartijen.
	In Jubbega worden, in het belang van de werkzaamheden in het centrum, begin 2024 de werkzaamheden aan de nutsvoorzieningen (nagenoeg) afgerond. Daarna start de realisatie van het nieuwe centrum. De nadruk ligt op de vergroening, als onderdeel van de realisatie van de klimaatadaptieve inrichting, van het centrum. Daarnaast is er binnen de herinrichting van het centrum aandacht voor "ontmoeten".	

Wonen: Een thuis voor iedereen

	We maken meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties (Accolade, Elkien en WoonFriesland) en de huurdersverenigingen. Deze voeren we via jaarschijven uit en werken we concreet per jaar (dus in zowel de eerste als tweede helft van 2024 uit).	

	We stellen een convenant op met de woningcorporaties (Accolade, Elkien en WoonFriesland) om langjarige afspraken te maken over het realiseren van nieuwbouw van sociale huurwoningen – 1e helft 2024.	

	We zetten de komende jaren in op het toevoegen van minimaal tweeduizend woningen. Hierbij ligt de focus op het toevoegen van passende woningen, zowel qua typologieën (voor wie) als qua betaalbaarheid. Hierin werken we de in de raadsagenda benoemde verdichtingsstudie verder uit. Het plan hiervoor is gereed in de 1e helft van 2024.	

	We volgen en monitoren de inspanningen en bijbehorende effecten voor het thema en het programma 'een thuis voor iedereen', met: - het ontwikkelen van een woonmonitor (eerste helft 2024); - en het uitwerken van passende instrumenten om de woonvisie uit te voeren (eerste helft 2024).	Het ontwikkelen van de woonmonitor wordt uitgevoerd, op korte termijn ontvangt u als gemeenteraad hierover nadere informatie. Het uitwerken van passende instrumenten is getemporiseerd.

	We werken integraal samen aan woonzorgthema's en vraagstukken waaronder: - de urgentieverordening (tweede helft 2024); - de Woonzorgvisie: vraagdruk en behoefte doelgroepen woonzorgvisie (onder andere arbeidsmigranten, spoedzoekers en statushouders)(eerste helft 2024); - en het meldpunt Wet goed verhuurderschap (operationeel eerste helft 2024). - het integraal uitwerken van gemeentelijke strategische doelen (zoals onder andere geformuleerd in woonzorg thema's en de woonvisie) in een projectenkaart. (1e helft 2024) - het onderzoeken van de mogelijkheden van pre-mantelzorg woningen (tweede helft 2024).	Op het gebied van de woonzorgthema's boeken we vooruitgang op het gebied van: - De urgentieverordening - De woonzorgvisie (deze is vertraagd naar afgerond eind 2024/begin 2025) - Meldpunt goed Wet goed verhuurderschap is operationeel - De projectenkaart wordt uitgewerkt in het product Heerenveen Groeit, welke u in juli ontvangt.

Beheer en onderhoud openbare ruimte

	Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte wordt uitgevoerd op basis van de door de raad vastgestelde (brede) Nota Kapitaalgoederen 2023 - 2027 met bijbehorende beheerplannen. De beheerplannen zijn voor 2024 uitgewerkt in maatregelen en in deze begroting verwerkt. In de paragrafen van deze begroting zijn per beheer-onderwerp de geplande maatregelen voor 2024 opgenomen. We moeten bij een deel van de geplande maatregelen met de kanttekening plaatsen dat de werkzaamheden qua planning afhankelijk zijn van derden. Denk aan de planning van nutsbedrijven, bezwaar van inwoners/betrokkenen en te voeren participatie. Met name door het vele werkaanbod, waarmee de nutsbedrijven te maken hebben, is de aanlooptijd/planning voor de uitvoering van werkzaamheden door nutsbedrijven fors opgelopen en lastig planbaar. Dit maakt dat we werkzaamheden soms opschuiven of naar voren halen. In 2023 zijn we gestart met een andere wijze van verwerking van vrijkomend bermgras of hekkelmateriaal. We zijn hiervoor aangesloten bij het coöperatie Agri Cycling. Hiermee dragen we bij aan de biodiversiteit en bodemleven. Het vrijkomende maaisel wordt gecomposteerd en verwerkt op de percelen van de aangesloten agrariërs. Ook bij het beheer van openbare ruimte hebben wij hierbij aandacht voor de toegankelijkheid.	

Klimaatadaptatie en biodiversiteit

	K.R. Poststraat voor de kantoren tussen de verkeerslichten en de rotonde Zonnebloemstraat, verminderen van verharding en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	

	Ds. Kingweg, hoek Rottumerweg, vergroenen door verminderen van verharding en toevoegen van biodiverse beplanting (Heerenveen).	

	Kempenaarssingel / plein, verminderen van verharding en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen	

	(Heerenveen).	
	Amelandlaan / Gooilandlaan, verminderen van verharding en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	Keuze en prioritering van vergroening in de gemeente Heerenveen volgt op het Programma Groenstructuur dat later dit jaar wordt afgerond. Verwachting dat deze activiteit daardoor naar 2025 of 2026 schuift.
	Veldschans / Atalantastraat parkeerterrein, verminderen van verharding en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	deze activiteit heeft een relatie met het (her-)inrichtingsproject aan de Veldschans. Planning is nog niet bekend.
	Muntflat, parkeerterrein, verminderen van verharding en hittestress, voorkomen van wateroverlast en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	
	Kerkstraat, verminderen van verharding en vergroenen (centrum Heerenveen).	Activiteit wordt uitgesteld tot na afronding van de (bouw-)werkzaamheden in de straat. Het budget willen we in 2024 inzetten voor vergroenings-/biodiversiteitsprojecten met een hoge prioriteit.
	Rembrandtlaan, verminderen van verharding en hittestressen en vergroenen door biodiverse beplanting toe te voegen (Heerenveen).	activiteit schuift door naar 2025/2026
	Pastoriesingel herinrichten, toevoegen van biodiverse beplanting (Heerenveen).	
	Bollen planten langs diverse ontsluitingswegen.	

	Kattebos de Greiden, verminderen van verharding, verminderen van hittestress, verbeteren van de waterafvoer (Heerenveen).	activiteit wordt in samenhang met een breder project (verharding, riolering) opgepakt. Dit project heeft vertraging tot na 2024. Het budget willen we in 2024 inzetten voor vergroening-/biodiversiteitsprojecten met een hoge prioriteit.
	Toepassen van biodivers zaaimengsel bij nieuwe bermen.	
	Analyse en presentatie van de resultaten van het Wildcameraproject 2023.	

Heerenveen beter bereikbaar

	Het project Gebiedsontwikkeling Heerenveen A32 (Heerenveen Beter Bereikbaar) is een samenwerking tussen gemeente Heerenveen, RWS en de provincie. Afspraken tussen de samenwerking partners zijn vastgelegd in de Realisatieovereenkomst (ROK), getekend in 2017. • In 2023 is gestart met de realisatie van de aansluiting van de Oranje Nassaulaan op de RW A32 waarna de werkzaamheden in 2024 worden verlegd naar de kruising Oranje Nassaulaan x Burgemeester Falkenaweg.	

Laadinfrastructuur

	In het derde kwartaal van 2024 wordt een nieuw beleidsdocument laadinfrastructuur opgeleverd. Dit beleid loopt samen met de nieuwe Friese laadconcessie.	De actualisatie van de plankaarten is in tweede kwartaal klaar. Dat vormt een onderdeel van de nog op te stellen laadvisie. Dat project moet nog worden opgestart. Streven is nog wel dat in 2024 af te ronden.

	In oktober 2023 loopt de huidige Friese laadconcessie af. Eind 2023/ begin 2024 wordt er een nieuwe laadconcessie voorbereid samen met de provincie Friesland en de overige Friese gemeenten. In het tweede kwartaal van 2024 leggen we de nieuwe laadconcessie voor aan de gemeenteraad. In het vierde kwartaal van 2024 vindt er een aanbesteding plaats en wordt de laadconcessie gegund.	

	Op basis van de prognosekaarten voor elektrisch laden is er in 2024 in de gemeente Heerenveen behoefte aan zo'n 40 extra laadpalen. Deze gaan we realiseren. Naast laadpalen in de openbare ruimte worden er ook laadvoorzieningen meegenomen in de nieuw te realiseren parkeergarage Burgemeester Kuperusplein.	De plaatsing van nieuwe laadpalen verloopt moeizaam. De oorzaken zijn enerzijds de lange doorlooptijd bij Liander maar ook een gebrek aan aannemers die dit werk kunnen doen.

Mobiliteit, verkeer en parkeren

	Eind 2024 wordt de Mobiliteitsvisie 2040 annex het Mobiliteitsplan 2035 opgeleverd. Hierin wordt aan de hand van een visie en nadere invulling daarvan richting gegeven aan het toekomstige beleid rond Mobiliteit. Het vastgestelde plan wordt daarna uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma, voortschrijdend per 2 à 3 jaar. Het proces verloopt in een paar stappen: voorjaar 2024 het visiegedeelte. In de zomer 2024 de vertaling van de Mobiliteitsvisie 2040 in een Mobiliteitsplan 2035. Najaar 2024 formele inspraak/inloop/ter inzagelegging, zienswijzen met reactienota en finaal besluit in de raad.	Op 15 april jl. is er een aftrap gemaakt met een presentatie aan een delegatie van raadsleden (dialoogsessie), niet besluitvormend, maar bedoeld om input op te halen voor de startnotitie. Dit is op onderdelen gelukt, maar tegelijkertijd zijn wij van mening dat het beoogde doel van de dialoogsessie onvoldoende "uit de verf" is gekomen. Vanwege een personele verandering voor het team verkeer zijn wij genoodzaakt na de zomer het proces (opnieuw) op te pakken, nog steeds met het uitgangpunt eind dit jaar / begin volgend jaar een mobiliteitsplan met bijbehorend uitvoeringsplan door uw raad te laten vaststellen. U wordt hierover nog nader geïnformeerd.

	De parkeerdienst InPublic verzorgt onze parkeerhandhaving- en uitgifte parkeervergunningen. Het dienstverleningscontract loopt op 1 april 2024 af. De voorbereidingen om te kunnen aanbesteden vinden in 2023 plaats. Uitvraag op de markt in Q4-2023 en opdracht in Q1-2024.	

	Voor de doorfietsroute Drachten - Heerenveen vindt er overleg plaats met de gemeenten Opsterland en Smallingerland, ter voorbereiding van de realisatie die gereed moet zijn in Q1-2026. Het totaal beschikbaar budget is € 10,8 miljoen ex. btw, waarvan € 5,4 miljoen ex. btw (50%-cofinanciering) van de provincie Fryslân.	De schetsontwerpfase is geweest. Er wordt de komende maanden tot de zomerperiode gewerkt aan een voorlopig ontwerp met raming. De provincie Fryslân levert 50% co-financiering tot een max. van 5,4 miljoen ex. btw. De gemeenten Opsterland, Smallingerland en Heerenveen dragen ieder 1,8 miljoen ex. btw bij aan dit project. De gemeentelijke bijdrage Heerenveen van 1,8 miljoen ex. btw staat nog ter afweging in de Perspectiefnota als bezuinigingsmaatregel waarover medio juli besloten wordt door raad. Indien dit budget behouden blijft wordt in het najaar toegewerkt naar definitieve ontwerpen. Uitvoering van deelmaatregelen is halverwege 2025 mogelijk. Het volledige tracé zal zeer waarschijnlijk niet gerealiseerd zijn voor Q1-2026. Vooral in Opsterland zal grond aangekocht moeten worden. Dit kunnen lange trajecten zijn. Een aantal maatregelen is wel voor Q1-2026 te realiseren in de gemeenten. Over de uitvoeringsplanning is contact met provincie Fryslân.

	In 2024 ontwikkelen we een nieuw verkeersmodel. Dit gebruiken we als prognose en/of scenariomodel voor de toekomst. Daarnaast moeten we vanuit het Besluit Kwaliteit Leefomgeving met als basisjaar 2022, de Basis Geluid Emissie (BGE vaststellen. . Dit is een wettelijke plicht. Het verkeersmodel is gereed in Q2 2024.	

	In 2020 hebben wij een specifieke uitkering ontvangen in het kader van de Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021 (SPV). In 2024 is het voornemen om in combinatie met verhardingen de locaties Kattebos en Kennedylaan her in te richten.	De uitvoering voor herinrichting van de Kennedylaan en Kattebos met de verkeersveiligheidsmaatregelen staat gepland om uit te voeren in 2025/2026. Dit jaar wordt gewerkt aan het maken van een ontwerp met raming .

Afval

	We zorgen dat we met de beschikbare middelen het huishoudelijk afval op zo efficiënt en duurzaam mogelijke wijze inzamelen en verwerken, waardoor we koploper blijven in Friesland op het gebied van afvalscheiding.	
	We dringen bijplaatsingen bij ondergrondse containers verder terug.	
	We zorgen voor meer bekendheid van wasbare luiers en verminderen de hoeveelheid wegwerpluiers in het huisvuil. Hiervoor openen we een subsidieregeling voor wasbare kinderluiers met een looptijd van 2 jaar. Zie ook pagina 44.	
	We gaan actief communiceren over brandrisico's van batterij-/accu-apparaten/lachgascilinders in het huisvuil.	
	We gaan voor de derde keer een tweejarige contractperiode aan voor Schoon Belonen Heerenveen met bestaande en nieuwe deelnemers, waarmee we zorgen voor weinig zwerfvuil.	
	We organiseren leuke zwerfvuil-opruim-evenementen voor basisscholieren, waardoor basisschoolkinderen breed in aanraking komen met zwerfafval.	

	In 2022 is gestart met de planvorming voor het realiseren van een circulair ambachtscentrum. We koersen op realisatie van het circulair ambachtscentrum in 2025. Uiterlijk begin 2024 leggen wij u een voorstel ter besluitvorming voor.	

Openbare orde en Veiligheid

	Het opstellen van een convenant veilig uitgaan met alle betrokken partners.	
	Het vergroten van de bewustwording op het gebied van ondermijning en digitale veiligheid door het organiseren van trainingen en uitvoeren van projecten.	
	Het inrichten van een weegtafel radicalisering.	
	Het voorkomen en bestrijden van ongeregeldheden rondom betaald voetbal wedstrijden.	
	Het adequaat inzetten van bestuurlijke instrumentaria voor het handhaven van de openbare orde.	
	Het organiseren van minimaal 2 integrale controles op het gebied van ondermijnende criminaliteit.	

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Fysieke Leefomgeving		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
0	Primitieve begroting 2024	43.736	-63.951	32.892	-54.071	28935	-50.385	31.135	-53.690
Budgetoverhevelingen 2023-2024		1.019	-1.019	-	-	0	-	-	-
Raadsbesluiten									
14	Horeca De Heide	-	-	-	-	9	-9	9	-9
15	Zonnepark KNO	-	-	11	-	11	-	11	-23
17	SPUK F28 CDOKE	1.330	-1.330	1.310	-1.310	-	-	-	-
4	Vm school Tjalleberd	15	-15	-	-	-	-	-	-
5	Aankoop vm ING bank	22	-22	30	-42	30	-44	30	-46
9	Parkeergarage BK-plein	-	-	-	-	-	-	-	-162
Collegebesluiten:									
Reserve mutaties tot voorjaarsrapportage		**200**	**-**	**-**	**-11**	**-**	**-11**	**-**	**-11**
Subtotaal stand thema		**46.322**	**-66.337**	**34.243**	**-55.434**	**28.985**	**-50.449**	**31.185**	**-53.941**
O&O mutaties:									
1	Parkeergarage BK plein	-	-	-	-	-	-	-	133
28	Actualisatie grondexploitaties 2024 bedrijven	-4.741	5.077	2.981	-2.981	6.315	-6.315	465	-465
29	Verduurzaming en energietransitie	-	80	-	-	-	-	-	-
34	Projectleiding en locatieonderzoek AZC	-	-60	-	-	-	-	-	-
37	FUMO	-	-298	-	-	-	-	-	-
39	Actualisatie grondexploitaties wonen	-2.011	2.263	5.431	-5.431	7.439	-7.439	9.527	-9.527
40	Actualisatie kapitaallasten	-	-48	-	-	-	-	-	-
5	Afval nascheidingsmodel kunststoffen	-492	492	-492	492	-492	492	-492	492
6	SPUK C94 Nationaal Isolatie Programma	2.192	-2.192	-	-	-	-	-	-
7	SPUK C55 Energiearmoede	1.598	-1.598	-	-	-	-	-	-

Bijsturingsvoorstellen:

10	Spelen	-	40	-	-	-	-	-	-
12	Herstructurering Sinnebuorren	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Fietspad busstation Heerenveen	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Centrumvisie Aldeboarn	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Omgevingsplannen	-	-145	-	-	-	-	-	-
8	Straatwerk sleuven nutsbedrijven	-	-257	-	-	-	-	-	-
9	Overheveling ruimtetransitie omgevingswet	-	-195	-	-195	-	-	-	-

Totaal mutaties voorjaarsrapportage

		-3.454	**3.159**	**7.920**	**-8.115**	**13.262**	**-13.262**	**9.500**	**-9.367**

Reserve mutaties voorjaarsrapportage

28	Actualisatie grondexploitaties 2024 bedrijven	-	-336	-	-	-	-	-	-
39	Actualisatie grondexploitaties wonen	-	-252	-	-	-	-	-	-
48	Reservemutatie voorjaarsrapportage	882	-	195	-	-	-	-	-

Stand thema na voorjaarsrapportage	**43.750**	**-63.766**	**42.358**	**-63.549**	**42.247**	**-63.711**	**40.685**	**-63.308**

Parkeergarage

Bij de verwerking van de begrotingswijziging van de Parkeergarage, naar aanleiding van de besluitvorming in december 2022, zijn een deel van exploitatiekosten in de begroting verwerkt ten laste van thema Fysieke leefomgeving in plaats van Mensen, Middelen en Bestuur.
Overheveling van deze kosten resulteert in een structureel voordeel voor dit thema van € 133.000 vanaf 2027. Per saldo heeft het geen invloed op het totale resultaat.

Actualisatie grondexploitaties bedrijven

De grondexploitaties zijn bij het opstellen van de themarekening over 2023 geactualiseerd (de position paper grondbedrijf jaarrekening 2023 is als bijlage bij deze rapportage gevoegd). Voor 2024 zijn voor de bedrijventerreinen zowel de lasten als de baten naar verwachting lager dan waar in de primitieve begroting vanuit is gegaan. Daarnaast is in de begroting 2024 een tussentijdse winstneming van 30% als resultaat (€ 900.000) genomen. In de voorjaarsrapportage wordt op basis van de geactualiseerde grondexploitaties 60% van de verwachte winst tussentijds als resultaat (€ 1.236.000) genomen met een incidenteel voordeel van € 336.000 tot gevolg.

Verduurzaming en energietransitie

Met het 2e verzamelbesluit van 2023 is voor wijkuitvoeringsplannen, energietransitie en netwerkoplossingen in totaal € 166.000 overgeheveld naar 2024. Door het beschikbaar

komen van de middelen van de specifieke uitkering Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) wordt naar verwachting € 80.000 van het overgehevelde budget niet meer aangewend en valt dus vrij ten gunste van het resultaat.

Projectleiding en locatieonderzoek AZC

De gemeenteraad heeft op 29 februari 2024 opdracht gegeven tot een onderzoek naar kleinschalige AZC's. Hiervoor zijn middelen benodigd voor actualiseren locatieonderzoek, projectleiding, communicatie en participatie. De vergoeding van het COA is verbruikt in het eerste AZC onderzoek.

Fumo

Op 25 september 2023 is de begrotingswijziging 2024 van de Fumo behandeld in de gemeenteraad. In deze wijziging waren de effecten van de invoering van de Omgevingswet voor de Fumo opgenomen. Het financiële effect voor onze gemeente bedraagt voor 2024 € 298.000.

Actualisatie grondexploitaties wonen

De grondexploitaties zijn bij het opstellen van de themarekening over 2023 geactualiseerd (de position paper grondbedrijf jaarrekening 2023 is als bijlage bij deze rapportage gevoegd). Voor 2024 zijn voor de woningbouwlocaties zowel de lasten als de baten naar verwachting lager dan waar in de primitieve begroting vanuit is gegaan. Daarnaast is in de begroting 2024 geen (tussentijdse) winstneming voorzien, terwijl op grond van de actualisatie voor 2024 nu wel winstneming wordt verwacht. In de voorjaarsrapportage wordt 60% van de verwachte winst tussentijds genomen met een incidenteel voordeel van € 252.000 tot gevolg.

Actualisatie kapitaallasten

De actualisatie van de investeringsplanning, mede naar aanleiding van de jaarrekening 2023 en de ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden, leidt tot een toename van de kapitaallasten van € 48.000 in 2024 in dit thema.

Afval nascheidingsmodel kunststoffen

Met de overstap van het ketenregiemodel naar het nascheidingsmodel wordt de nascheiding en sortering van kunststoffen en drankenkartons voortaan rechtstreeks tussen Omrin en Nedvang, zonder tussenkomst van de gemeente, afgerekend. Hierdoor komen zowel de baten als de lasten € 492.000 structureel lager uit. Per saldo heeft dit geen impact op het resultaat.

SPUK Nationaal Isolatie Programma

Met de raadsinformatiebrief d.d. 12 maart 2024 is uw Raad geïnformeerd over de specifieke uitkering Nationaal Isolatie Programma die de gemeente van het Rijk heeft ontvangen. Deze specifieke uitkering is gericht op het lokaal uitvoeren van een isolatieprogramma ten behoeve van het nemen van energiebesparende isolatiemaatregelen in slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners. De verwachte baten en lasten in 2024 bedragen € 2.192.000. Per saldo heeft dit geen invloed op het resultaat.

SPUK Energiearmoede

Met de raadsinformatiebrief d.d. 14 november 2023 is uw Raad geïnformeerd over de specifieke uitkering Aanpak energiearmoede die de gemeente van het Rijk heeft ontvangen. Het doel van deze specifieke uitkering is om huishoudens in een kwetsbare positie te

ondersteunen bij het nemen van maatregelen om de energierekening te verlagen. De verwachte baten en lasten in 2024 bedragen € 1.598.000. Per saldo heeft dit geen invloed op het resultaat.

Overheveling omgevingswet

Bij de verwerking van de Meerjarenplanning 2023 is het bedrag voor de ruimtetransitie begroot in de bedrijfsvoeringsbudgetten in plaats van dat deze specifiek beschikbaar zijn gesteld voor de Omgevingswet. Via dit verzoek trekken we dat recht. Per saldo heeft het geen invloed op het resultaat.

Vervanging speeltoestellen

In de huidige begroting is er € 100.000 beschikbaar voor de vervanging van speeltoestellen. Hiervan wordt € 40.000 als investering opgevoerd. Via dit verzoek trekken we dat recht.

Investeringen

Centrumvisie Aldeboarn

Voor een tweetal onderdelen van de centrumvisie Aldeboarn is een wijziging van het investeringskrediet (bankjes langs de Boarn ad € 14.000 en vernieuwen paaltjes ad € 36.400) in de voorjaarsrapportage opgenomen. Door een aanpassing van het kasritme bij de begroting 2024 zijn de betreffende kredieten naar beneden bijgesteld. Door ze nu weer op te nemen, worden de kredieten weer op het oorspronkelijke niveau gebracht. De kapitaallasten worden verwerkt bij de begroting 2025.

Spelen

Voor de vervangingen van speeltoestellen Kerkelaan, Reigerstraat en de Kwartelstraat is er een krediet nodig van € 100.000. Voorheen werden de vervangingen betaald vanuit de exploitatie. Deze vervangingen zijn per speeltoestel groter dan € 10.000.

Herstructurering Sinnebuorren

Voor de afronding van het project Sinnebuorren in Akkrum is een aanvullend investeringskrediet van € 100.000 nodig. Het project is in 2015 gestart en het laatste deel van het project is de herinrichting van de Rakswal. Hieronder valt het aanleggen van groen, wandelpaden en verlichting. De kosten vallen hoger uit doordat de initiële kostenraming dateert van 2014 en er geen indexering heeft plaatsgevonden. Ook zijn er meer beheers- en projectkosten gemaakt als gevolg van de langere uitvoeringsperiode. De kapitaallasten worden verwerkt bij de begroting 2025.

Fietspad busstation Heerenveen

Voor de aanleg van een fietspad bij het busstation is een investeringskrediet van € 78.000 nodig. Hiervoor is er vanuit provincie Fryslan een subsidie toegekend. De toegekende subsidie dekt de volledige kosten.

Mensen Middelen en Bestuur

Successen

Binden en boeien: invoering exitgesprekken

Onze medewerkers zijn ons belangrijkste kapitaal. In de krappe arbeidsmarkt is het extra noodzakelijk en urgent om onze HR processen door te ontwikkelen en te professionaliseren. Eén van de al gerealiseerde successen is de ontwikkeling en implementatie van het instrument exitgesprekken. Vanaf 1 april 2024 worden er door HR met alle vertrekkende collega's exitgesprekken gevoerd.
Dit heeft een positief effect op het onderwerp binden en boeien van medewerkers en het verminderen van verloop. Exitgesprekken helpen bij het identificeren van belangrijke kennis en expertise die vertrekkende medewerkers met zich meenemen en brengen de redenen van vertrek in beeld. Daardoor is HR samen met het management, medewerkers en OR in staat om gerichte acties te ondernemen ter verbetering van beleid, bedrijfsvoering en werkomgeving.

De organisatieontwikkeling

Na een gedegen participatief analyse- en ontwerptraject, ligt er in het tweede kwartaal van 2024 een haalbaar en gedragen ontwerp voor de nieuwe hoofdstructuur- en governance van de gemeente Heerenveen. Versterkt vanuit het cultuurtraject Fijn Samen Werken, bouwen we in twee fases aan een nieuwe topstructuur per 1 januari 2025 en een teamstructuur per 1 juli 2025.

Fysieke en digitale werkplek

Dit jaar hebben we vier overlegunits en zeven (video)belcellen geplaatst om medewerkers te voorzien van meer ruimte voor vertrouwelijke gesprekken en ongestoord (video)bellen. Ook hebben we een fijn werkcafé weten te realiseren om spontane ontmoetingen te faciliteren. Bestaande vergaderruimtes zijn voorzien van hybride vergadermogelijkheden. En tot slot hebben we door het toepassen van het train-de-trainer principe, met ambassadeurs binnen de verschillende teams, de kennis en vaardigheden over Microsoft 365 van een grotere groep medewerkers snel en laagdrempelig kunnen verbeteren om de samenwerking te stimuleren.

Wat hebben we gedaan in 2024

Overheidstransitie/programma dienstverlening

	het bijstellen van de ambitie en de werkwijze van het KCC.	
	het kader servicenormen.	De visie op dienstverlening is op voorstel college uitgesteld tot 2026. Servicenormen zijn verbonden aan de visie en ambitieniveaus en zijn dus ook uitgesteld. Het programma dienstverlening (overheidstransitie) is in de jaren 2024 en 2025 vooral gericht op verbeteren en digitaliseren van processen om op het basisniveau voor dienstverlening te komen. Daarna is het van belang om een ambitieniveau te gaan vaststellen middels een visie. T.a.v. de telefonische bereikbaarheid worden er wel kaders uitgewerkt voor de bereikbaarheid, kanaalsturing (klik,bel,kom-kader) en de uiteindelijke implementatie. Er is gestart met een project voor het concretiseren van de (telefonische) bereikbaarheid als onderdeel van de ambitie en werkwijze KCC.
	Implementatie van diverse wetten gericht op transparantie en actieve communicatie met onze inwoners.	
	verbetering van de bedrijfsvoering; ondersteunend aan dienstverlening is een goede bedrijfsvoering randvoorwaardelijk en daar ligt dan ook een deel van focus op voor 2024.	

Organisatieontwikkeling

	We zetten in op een traject om de samenwerking te verbeteren én om fijn samen te werken binnen de gemeente.	
	We zetten in op een governance en structuur die beter aansluit bij de maatschappelijke opgaven en de eisen aan fijn samen werken.	
	We zetten in op doorontwikkeling van de sturing en control én het leiderschap.	

Verbeteren bedrijfsvoering

	Verbeterde dienstverlening wordt deels gerealiseerd door het meer klantgericht maken van processen in de bedrijfsvoering. Hiervoor wordt procesoptimalisatie (o.a. LEAN) ingezet waarbij ook aanpassingen aan informatiesystemen en digitalisering worden doorgevoerd. Realisatie via het programma dienstverlening.	

	In 2023 is al gestart met een grote modernisering van de digitale omgeving en een aantal randvoorwaarden. Dit wordt in 2024 gecontinueerd. Denk hierbij aan: Betere en bredere ondersteuning vanuit functioneel beheer en ICT Een grote update van de infra-omgeving van de gemeente Heerenveen; nieuwe WIFI, uitrol van nieuwe devices en hybride vergaderruimtes en een nieuwe moderne telefonie- en bereikbaarheidsoplossing. Focus op het intergraler maken van de digitale werkomgeving (meer samenhang), met als doel het beter ondersteunen van de medewerker en de dienstverlening. Een aantal grote vernieuwingen t.a.v. informatiesystemen. Onder andere bij financiën (voorbereiding 2024), burgerzaken en sociaal domein.	Er is vertraging op de grote vernieuwingen t.a.v. informatiesystemen. Deze vertraging kent diverse oorzaken. Belangrijkste oorzaak zijn personele ontwikkelingen waardoor er onvoldoende capaciteit beschikbaar is. We zijn actief bezig met het adresseren van deze kwesties en werken aan oplossingen om de voortgang van het project te waarborgen.
	In 2024 zal een volgende stap gezet worden in de verbetering van de ondersteuning vanuit het i-domein aan de organisatie. Denk hierbij aan het vergroten van de (interne) service, meer klantgerichtheid en meer vraaggestuurd verbeteren van digitalisering (portfoliomanagement) waardoor de prioritering meer gericht wordt op de wensen vanuit de organisatie en vanuit de gemeente.	
	Begin 2024 zal een nieuwe versie van het digitaliseringsbeleid worden aangeboden. Dit beleid zal gericht zijn op de doelen van de gemeente binnen de context van de moderne tijd.	We hebben bewust ingezet op de organisatieontwikkeling. Wij zijn ons bewust van de impact die dit heeft op het opstellen van het digitaliseringsbeleid en de vertraging die dit hierdoor heeft opgelopen. De aangepaste planning is afgestemd met de portefeuille houder.
	In 2024 zal een volgende stap gezet worden rondom de professionalisering van de informatiebeveiliging, ook in antwoord op toenemende dreiging op dit gebied en het grote belang van een werkende veilige online werkomgeving. De verbetering zal zich met name richten op preventie, monitoring en professionalisering van de incident-respons (SIEM / SOC).	

Stabiele en gezonde financiën

	We bieden inzicht in waar onze middelen nu aan worden uitgegeven en vergelijken dit, waar mogelijk, met wat we voor deze doelen ontvangen en wat vergelijkbare gemeenten uitgeven aan deze onderdelen. Op basis hiervan bereiden we een integrale afweging voor om beleid en middelen op een andere manier in te zetten bij de Perspectiefnota 2024. Het zal onvermijdelijk zijn om meer focus en prioritering in de ambities aan te brengen.	Het plan voor het bereiken van stabiele en gezonde financiën is aangepast ten opzichte van de begroting. In het eerste kwartaal van 2024 is het project "Duurzaam en Gezond Financieel Perspectief" (DGFP) van start gegaan. Dit project fungeert als een monitoringinstrument en biedt weloverwogen keuzemogelijkheden voor financiële aanpassingen, waardoor we flexibel kunnen inspelen op veranderende omstandigheden. Vanwege aanhoudende onzekerheden hebben we gekozen voor een gefaseerde aanpak. De focus in de Perspectiefnota 2024 ligt op het bereiken van een sluitend begrotingssaldo voor 2025, met nadruk op kortetermijnmaatregelen om het risico op het nemen van moeilijk herstelbare beslissingen te minimaliseren. We verwachten meer duidelijkheid vanuit het Rijk in 2025, dus zullen we ons bij de Perspectiefnota 2025 richten op 2026 en daarna. Om deze afwegingen mogelijk te maken, hebben we elf deelopdrachten geformuleerd om de benodigde inzichten te verschaffen voor gedegen adviezen aan de gemeenteraad. Deze deelopdrachten omvatten richtinggevende, budgetmutatie- en optimalisatieaspecten, waarbij de uitkomsten zullen worden voorgelegd bij de Perspectiefnota 2024 en/of 2025. Onderstaande activiteiten (kostendekkendheid leges, inzet SPUK-middelen en kosten Wmo beheersen) maken onderdeel uit van het project DGFP en bijbehorend plan van aanpak.

	We doen een voorstel om de leges kostendekkend te maken.	

	We doen voorstellen om de SPUK middelen zoveel mogelijk in te zetten voor bestaande doelen of we stellen voor om onze doelen aan te passen aan de SPUK-doelen om zo structurele middelen vrij te spelen.	

	In het sociaal domein is vanaf 2026 geen rekening gehouden met de stijgende kosten voor de Wmo. Op basis van de zorgtransitie en met voorstellen over een gewijzigde inzet van onze preventie en maatwerkvoorzieningen, willen wij de kosten rondom de Wmo beheersen en de zorg beschikbaar houden voor wie deze nodig heeft.	

Verder ontwikkelen en professionalisering HR domein

	het standaardiseren en digitalisering van HR processen.	
	meer inzet op strategisch HR management om leidinggevenden en medewerkers beter te faciliteren.	
	de inzet van de juiste medewerkers op de juiste plek; fit for the job, nu en in de toekomst door strategische personeelsplanning en loopbaanbegeleiding.	
	het binden en boeien van medewerkers in een krappe arbeidsmarkt.	
	het investeren in fijn (samen) werken in Heerenveen dankzij een moderne werkomgeving, betekenisvol werk, ontwikkelmogelijkheden en ruimte voor ontmoeting en verbinding.	

	in te zetten op toekomstbestendige medewerkers en leiderschap.	

	Aandacht voor vitaliteit, werkgeluk en aanpak ziekteverzuim.	

CAO ontwikkelingen

	De komende jaren kunnen 15 medewerkers gebruikmaken van de RVU regeling. In 2024 kunnen drie medewerkers gebruikmaken van deze regeling. Er is nu nog geen zicht op de feitelijke deelname. Er is echter ook geen voorziening getroffen voor degelijke verzoeken. Dit kan betekenen dat we ter zijner tijd een verzoek doen tot het regelen van een voorziening.	

	De CAO regelt dat de werkgever een bruto vergoeding van € 10 (naar rato van de omvang van het dienstverband) geeft voor de kosten van een individuele arbeidsongeschiktheidsverzekering, vanaf 31 december 2023. We kunnen nu niet overzien hoe groot de belangstelling is voor een dergelijke vergoeding. We schatten in dat dit een kwart van het personeel betreft.	

Formatie ontwikkeling

	De formatie groeit mee met de opgaven. Focus op opgaven en ambitie is noodzakelijk voor de haalbaarheid van de realisatie van de plannen en het beheersen van de formatieve ontwikkeling.	

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Mensen Middelen en Bestuur		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
0	Primitieve begroting 2024	4.249	-8.774	3.027	-7.852	3015	-7.824	5.466	-8.345
Budgetoverhevelingen 2023-2024									
Raadsbesluiten									
15	Zonnepark KNO	76	-27	153	-61	153	-68	153	-78
Collegebesluiten:									
Reserve mutaties tot voorjaarsrapportage		**-**	**-7**	**-**	**-14**	**-**	**-14**	**-**	**-14**
Subtotaal stand thema		**4.325**	**-8.808**	**3.180**	**-7.927**	**3.168**	**-7.906**	**5.619**	**-8.437**
O&O mutaties:									
2	Parkeergarage BK plein	-	-	-	-	-	-	-	-133
28	Actualisatie grondexploitaties 2024 bedrijven	-	-38	-	43	-	-15	-	-135
35	Parkeerbeheer	-	-75	-	-	-	-	-	-
36	Accountantskosten	-	-72	-	-	-	-	-	-
39	Actualisatie grondexploitaties wonen	-	85	-	67	-	46	-	-61
40	Actualisatie kapitaallasten	-	-13	-	-	-	-	-	-
9	Toevoegingen BSR Energiefonds	34	-	34	-	34	-	34	-
Bijsturingsvoorstellen:									
Totaal mutaties voorjaarsrapportage									
		34	**-113**	**34**	**110**	**34**	**31**	**34**	**-329**
Reserve mutaties voorjaarsrapportage									
48	Reservemutatie voorjaarsrapportage	159	-	-	-	-	-	-	-
9	Toevoegingen BSR Energiefonds	-	-34	-	-34	-	-34	-	-34
Stand thema na voorjaarsrapportage		**4.518**	**-8.955**	**3.214**	**-7.851**	**3.202**	**-7.909**	**5.653**	**-8.800**

Parkeergarage

In december 2022 heeft er besluitvorming plaatsgevonden wat leidde tot een begrotingswijziging van de parkeergarage. Hiermee is een deel van de exploitatiekosten in de begroting verwerkt ten laste van thema Fysieke leefomgeving in plaats van Mensen, Middelen en Bestuur.
Overheveling van deze kosten resulteert in een structureel nadeel voor dit thema van € 133.000 vanaf 2027. Maar heeft een voordeel van hetzelfde bedrag in thema Fysieke leefomgeving.

Actualisatie grondexploitaties bedrijven/wonen

De per saldo hogere rentedruk op de grondexploitaties, als gevolg van hogere boekwaarden dan waar in de primitieve begroting 2024 vanuit is gegaan, leidt tot een voordeel van per saldo € 47.000 op de algemene middelen.

Parkeerdienstverlening

In maart heeft er een openbare aanbesteding plaatsgevonden voor parkeerdienstverlening in de gemeente Heerenveen. Het huidige contract liep tot 1 april 2024. Eind maart is er een nieuwe opdracht verleend aan parkeerdienstverlener InPublic. De kosten voor deze dienstverlening liggen € 75.000 structureel per jaar hoger. Deze kosten worden gedekt door een verwachte hogere parkeerinkomsten van € 75.000. Per saldo heeft dit geen invloed op het resultaat.

Accountantskosten

Op dit moment is er structureel een bedrag van € 120.234 begroot voor de accountant. De totale verwachte kosten bedragen echter € 192.000. Dit bestaat uit € 137.000 voor de audit fee, € 30.000 voor de extra SiSa-regelingen en € 25.000 voor kosten door meerwerk.

Actualisatie kapitaallasten

De actualisatie van de investeringsplanning, mede naar aanleiding van de jaarrekening 2023 en de ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden, leidt tot een toename van de kapitaallasten van € 13.000 in 2024 in dit thema.

Bestemmingsreserve Energiefonds

Voor de zonneparken Omweg en Zandwinput zijn de erfpachtopbrengsten hoger dan reguliere erfpachtopbrengsten. Deze meeropbrengsten worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Energiefonds. Voor 2024 worden de meeropbrengsten geraamd op € 63.000. In de primitieve begroting 2024 is een toevoeging aan het Energiefonds van € 29.000 opgenomen. Wij stellen u voor de toevoeging aan de bestemmingsreserve Energiefonds te verhogen met het verschil van € 34.000.

Bedrijfsvoeringsbudgetten

De bedrijfsvoeringsbudgetten zijn beoordeeld en er is ingeschat wat de kosten over het gehele jaar zullen worden. Op dit moment is sprake van een verwacht tekort van € 2 miljoen (ca 3 % van het totale budget) naar huidige inzichten. De periode van 3 maanden om dit in te schatten is erg kort om daar goed een beeld van te kunnen vormen. Dit tekort bestaat uit onder en - overschrijdingen per afdeling en bestaat in hoofdlijnen uit o.a. de hogere inhuur in aanloop op de nieuwe governance structuur, het niet structureel in kunnen

vullen van formatie, waardoor ingehuurd wordt, extra medewerkers in verband met de stijgende aanvraag van identiteitsbewijzen en de inhuur als gevolg van ziekte. Afgesproken is dat een integrale sturing op het geheel van deze budgetten zal plaatsvinden om vervolgens hier in de Najaarsrapportage op terug te komen. Over de gevolgen op de dienstverlening zullen wij een afweging maken en hierbij de Najaarsrapportage bij u op terugkomen.

Algemene dekkingsmiddelen

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Algemene Dekkingsmiddelen		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
0	Primitieve begroting 2024	141.411	-2.104	147.280	-8.047	142883	-11.328	141.922	-11.321
Budgetoverhevelingen 2023-2024									
Raadsbesluiten									
Collegebesluiten:									
Reserve mutaties tot voorjaarsrapportage									
Subtotaal stand thema		**141.411**	**-2.104**	**147.280**	**-8.047**	**142.883**	**-11.328**	**141.922**	**-11.321**
O&O mutaties:									
3	Algemene uitkering decembercirculaire 2023	-77	-	-	-	-	-	-	-
30	BNG lagere dividenduitkering	-46	-	-	-	-	-	-	-
35	Parkeerbeheer	75	-	-	-	-	-	-	-
4	Algemene uitkering septembercirculaire 2023 en indexering 2026-2027	2.238	-	1.898	-	1.668	-1.694	7.495	-5.926
Bijsturingsvoorstellen:									
3	OZB eigenaren niet woningen	33	-	-	-	-	-	-	-
4	OZB eigenaren woningen	107	-	-	-	-	-	-	-
Totaal mutaties voorjaarsrapportage									
		2.330	**-**	**1.898**	**-**	**1.668**	**-1.694**	**7.495**	**-5.926**
Reserve mutaties voorjaarsrapportage									
48	Reservemutatie voorjaarsrapportage	-	-168	-	-	-	-	-	-
Stand thema na voorjaarsrapportage		**143.741**	**-2.272**	**149.178**	**-8.047**	**144.551**	**-13.022**	**149.417**	**-17.247**

Algemene uitkering

De belangrijkste ontwikkelingen in de septembercirculaire voor de begroting 2024 en verder zijn:

- *Compensatie lonen en prijzen (van € 1.331.000 in 2024 tot € 3.187.000).*
  Als gevolg van de gestegen lonen en prijzen ontvangen gemeenten voor de komende jaren extra middelen. Ook is de wijze waarop dit wordt bepaald vanaf de jaarschijf 2027 aangepast. In de oude systematiek waren de uitgaven van het Rijk bepalend. Wanneer het Rijk meer uitgaf ontvingen gemeenten meer middelen en andersom (trap-op trap-af). Deze systematiek zorgde voor een ongewenste schommeling in de algemene uitkering en was voor gemeenten niet wenselijk gezien de grote afhankelijkheid van deze uitkering op de gemeentelijke begroting. De nieuwe systematiek kijkt voor de omvang van de uitgaven naar de ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product over de afgelopen 10 jaar waardoor de omvang van de algemene uitkering een stabieler verloop krijgt
- *Bijzonder bijstand en vroegsignalering (€ 163.000) en Participatie (€ 116.000)*
  Het kabinet stelt voor de jaren 2022 tot en met 2024 extra middelen beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. In de meicirculaire 2023 is hiervoor al een deel van de middelen aan gemeenten beschikbaar gesteld.

In mutatie in de decembercirculaire 2023 betreft een aanpassing van de hoeveelheidsverschillen in de maatstaven en ontwikkeling uitkeringsbasis van € 77.000

BNG lagere dividenduitkering

Het uitgekeerde dividend van de BNG bedraagt over 2023 € 2,16 per aandeel. Opgenomen in de begroting van Heerenveen is €2,77. Gemeente Heerenveen beschikt over 65.267 aandelen. Het lager uitgekeerde dividend dan begroot betekent een nadeel van €46.500.

Opbrengst parkeren

In maart heeft er een openbare aanbesteding plaatsgevonden voor parkeerdienstverlening in de gemeente Heerenveen. Het huidige contract liep tot 1 april 2024. Eind maart is er een nieuwe opdracht verleend aan parkeerdienstverlener InPublic. De kosten voor deze dienstverlening liggen € 75.000 structureel per jaar hoger. Deze kosten worden gedekt door een verwachte hogere parkeerinkomsten van € 75.000

OZB

Naar aanleiding van het draaien van proefkohieren is de verwachting dat er € 33.000 extra inkomsten voor OZB eigenaren niet-woningen wordt gerealiseerd en € 107.000 voor OZB eigenaren woningen.

Overhead

Wat mag het kosten

Bedragen x € 1.000

Overhead		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
0	Primitieve begroting 2024	4.785	-27.027	1.959	-24.929	449	-23.976	133	-25.631
Budgetoverhevelingen 2023-2024		1.403	-1.403	77	-77	0	-	-	-
Raadsbesluiten									
Collegebesluiten:									
Reserve mutaties tot voorjaarsrapportage									
Subtotaal stand thema		**6.188**	**-28.430**	**2.036**	**-25.006**	**449**	**-23.976**	**133**	**-25.631**
O&O mutaties:									
19	Oekraïne gemeentelijke opvang	-	-15	-	-	-	-	-	-
32	Hoofdlijnenakkoord GGZ	-	-140	-	-	-	-	-	-
37	FUMO	-	42	-	42	-	42	-	42
40	Actualisatie kapitaallasten	-	18	-	-	-	-	-	-
41	Flexschil jeugd	-	-250	-	-	-	-	-	-
44	Onderzoek ziekenhuis	-	-	-	-	-	-	-	-
47	Corr budget Europapact Fryslan	-	-41	-	-	-	-	-	-
Bijsturingsvoorstellen:									
9	Overheveling ruimtetransitie omgevingswet	-	195	-	195	-	-	-	-
Totaal mutaties voorjaarsrapportage									
		-	**-191**	**-**	**237**	**-**	**42**	**-**	**42**
Reserve mutaties voorjaarsrapportage									
48	Reservemutatie voorjaarsrapportage	233	-	-	-195	-	-	-	-
Stand thema na voorjaarsrapportage		**6.421**	**-28.621**	**2.036**	**-24.964**	**449**	**-23.934**	**133**	**-25.589**

Oekraïne gemeentelijke opvang

Voor de uitvoeringskosten van verstrekkingen aan de particuliere opvang ontvangen we € 15.000. Dit is hier opgenomen. Zie ook de tekst onder het thema Economische Leefomgeving.

Hoofdlijnenakkoord GGZ

In 2023 heeft de gemeente middelen ontvangen voor het hoofdlijnenakkoord GGZ. Deze middelen worden ingezet voor een tweetal projecten. 1 project hiervan is het project Wijk GGD jongvolwassenen voor € 140.000. Voor de uitvoering van dit project wordt iemand ingehuurd. Zie ook de tekst onder het thema Sociale Leefomgeving.

Fumo

Op 25 september 2023 is de begrotingswijziging 2024 van de Fumo behandeld in de gemeenteraad. In deze wijziging waren de effecten van de invoering van de Omgevingswet voor de Fumo opgenomen. Doordat er taken worden overgedragen aan de FUMO daalt de formatie van Heerenveen met 0,5 fte. Op de betreffende afdeling is nog vacatureruimte. Daarom wordt de 0,5 fte die ingeleverd moet worden uit de vacatureruimte gehaald. Het financiële effect voor 2024 bedraagt € -42.000.

Actualisatie kapitaallasten

De actualisatie van de investeringsplanning, mede naar aanleiding van de jaarrekening 2023 en de ontwikkelingen die hebben plaatsgevonden, leidt tot een afname van de kapitaallasten van € 18.000 in 2024 voor de overhead.

Flexibele schil personeel Jeugd en Gezin

Binnen het Team Jeugd en Gezin zijn meerdere externe medewerkers werkzaam. Destijds is daar bewust voor gekozen vanuit de gedachte dat bij een op te starten team de maximale benodigde formatie pas na enige jaren in beeld zou zijn. Dat beeld is nu wel redelijk compleet. Met dat beeld kan de oorspronkelijke flexschil van 5,5 fte dit jaar afgebouwd worden naar 2,0 fte. Eind 2024 zullen we moeten bekijken in hoeverre deze omvang nog noodzakelijk is. De kosten van de flexschil 2024 (2,0 fte) bedragen € 250.000. Hiermee worden onnodige wachtlijsten voorkomen en eerder lichtere vormen van ondersteuning ingezet.

Europa Pact Fryslân

Dit betreft een budgettaire verschuiving van het thema Economische Leefomgeving naar het onderdeel Overhead. De verschuiving heeft geen effect op het begrotingssaldo.

Overheveling energietransitie omgevingswet

Bij de verwerking van de Meerjarenplanning 2023 is het bedrag voor de ruimtetransitie geboekt in de bedrijfsvoeringsbudgetten van ruimtelijke ontwikkeling in plaats van dat deze beschikbaar zijn gesteld voor de Omgevingswet. Via dit verzoek trekken we dat recht. Per saldo heeft het geen invloed op het resultaat.

Totaaloverzicht alle thema's

Bedragen x € 1.000

	2024		2025		2026		2027	
	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
Primitieve begroting	**221.913**	**-218.087**	**212.287**	**-213.280**	**200.972**	**-209.600**	**203.862**	**-215.250**
Budgetoverhevelingen 2023-2024	4.082	-4.082	77	-77	-	-	-	-
Raadsbesluiten	1.614	-1.818	1.695	-1.604	237	-155	1.372	-3.352
Collegebesluiten								
Reserve mutaties tot voorjaarsrapportage	2.065	-1.872	-	-25	-	-25	1.865	-25
Subtotaal	**229.674**	**-225.859**	**214.059**	**-214.986**	**201.209**	**-209.780**	**207.099**	**-218.627**
Voorjaarsrapportage	13.765	-13.438	9.852	-7.477	14.964	-15.033	17.029	-15.657
Reservemutaties voorjaarsrapportage	2.877	-790	195	-229	-	-34	-	-34
Stand begroting na voorjaarsrapportage	**246.316**	**-240.087**	**224.106**	**-222.692**	**216.173**	**-224.847**	**224.128**	**-234.318**

Bijlages

Totaaloverzicht begroting

Bedragen x € 1.000

	2024			2025			2026			2027		
	Voor wijziging	Effect Voorjaars rapportage	Na wijziging	Voor wijziging	Effect Voorjaars rapportage	Na wijziging	Voor wijziging	Effect Voorjaars rapportage	Na wijziging	Voor wijziging	Effect Voorjaars rapportage	Na wijziging
Sociale Leefomgeving	-68.721	-2.966	-71.687	-68.940	242	-68.699	-67.468	-199	-67.668	-70.901	-127	-71.028
Economische Leefomgeving	-49.329	-13.329	-62.659	-49.597	50	-49.547	-48.129	50	-48.079	-48.361	50	-48.311
Fysieke Leefomgeving	-65.055	3.159	-61.896	-55.042	-8.115	-63.157	-50.054	-13.262	-63.316	-51.550	-9.367	-60.917
Mensen Middelen en Bestuur	-8.804	-112	-8.916	-7.915	110	-7.805	-7.893	31	-7.862	-8.425	-329	-8.754
Totaal lasten	**-191.909**	**-13.248**	**-205.157**	**-181.494**	**-7.713**	**-189.207**	**-173.544**	**-13.380**	**-186.924**	**-179.238**	**-9.772**	**-189.010**
Sociale Leefomgeving	3.723	2.095	5.818	2.973	-	2.973	3.461	-	3.461	4.108	-	4.108
Economische Leefomgeving	22.225	12.762	34.987	22.342	-	22.342	22.265	-	22.265	22.268	-	22.268
Fysieke Leefomgeving	43.437	-3.453	39.983	33.556	7.920	41.476	28.370	13.262	41.632	28.964	9.500	38.464
Mensen Middelen en Bestuur	3.445	34	3.479	3.166	34	3.200	3.154	34	3.188	3.270	34	3.304
Totaal baten	**72.830**	**11.437**	**84.267**	**62.037**	**7.954**	**69.991**	**57.251**	**13.296**	**70.546**	**58.610**	**9.534**	**68.144**
Algemene Dekkingsmiddelen	-2.103	-	-2.103	-8.048	-	-8.048	-11.327	-1.694	-13.021	-11.320	-5.926	-17.246
Overhead	-28.430	-191	-28.621	-25.005	237	-24.768	-23.977	42	-23.935	-25.628	42	-25.586
VPB	-264	-	-264	-39	-	-39	-39	-	-39	-39	-	-39
Onvoorzien	-1	-	-1	-1	-	-1	-1	-	-1	-1	-	-1
Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, VPB en onvoorzien lasten	**-30.798**	**-191**	**-30.989**	**-33.093**	**237**	**-32.856**	**-35.344**	**-1.652**	**-36.996**	**-36.988**	**-5.884**	**-42.872**
Algemene Dekkingsmiddelen	141.409	2.330	143.739	147.278	1.898	149.176	142.881	1.668	144.549	141.920	7.495	149.415

Overhead	159	-	159	159	-	159	134	-	134	134	-	134
VPB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen, overhead, VPB en Onvoorzien baten	**141.568**	**2.330**	**143.898**	**147.437**	**1.898**	**149.335**	**143.016**	**1.668**	**144.684**	**142.055**	**7.495**	**149.550**
Geraamd saldo van baten en lasten	**-8.309**	**328**	**-7.982**	**-5.113**	**2.376**	**-2.738**	**-8.622**	**-68**	**-8.690**	**-15.561**	**1.372**	**-14.189**
Totaal Toevoegingen reserves	**-3.151**	**-790**	**-3.941**	**-404**	**-229**	**-632**	**-892**	**-34**	**-925**	**-2.404**	**-34**	**-2.437**
Totaal onttrekkingen reserves	**15.278**	**2.877**	**18.155**	**4.585**	**195**	**4.780**	**943**	**-**	**943**	**6.437**	**-**	**6.437**
Geraamd begrotingssaldo	**3.818**	**2.415**	**6.232**	**-932**	**2.342**	**1.410**	**-8.571**	**-102**	**-8.673**	**-11.528**	**1.339**	**-10.189**

Totaaloverzicht investeringen

(Bedragen x € 1.000)

Omschrijving investering	Jaar start investering	Totaal uitgaven	Totaal inkomsten	Investering 2023	Investering 2024	Verwachte uitgaven 2024	Nog beschikbaar	Status	Gereed gepland	Gereed verwacht
Thema - Economische leefomgeving										
IHP PO 2022 - Uitbreiding De Buitenkans	2023	2.020	-	190	1.830	1.830	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Renovatie De Buitenkans	2023	1.359	-	270	1.088	1.088	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - De Buitenkans	2023	1.047	-	100	947	947	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Buitenkans-tijdelijke huisvesting	2024	246	-	-	246	246	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Buitenkans-tijdelijke huisvesting	2024	123	-	-	123	123	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Kinderopvang De Buitenkans	2023	868	-	83	784	784	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs Albertine Agnesschool	2023	3.426	-	329	3.097	3.097	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Kinderopvang A. Agnesschool	2023	759	-	73	686	686	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - A. Agnesschool-infra	2023	56	-	5	50	50	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Infra obs Albertine Agnesschool	2024	156	-	-	156	156	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs Albertine Agnesschool	2024	384	-	-	384	384	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Nieuwbouw cbs De Roerganger	2023	4.239	-	406	3.832	3.832	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Kinderopvang De Roerganger	2023	1.446	-	139	1.307	1.307	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs Het Vogelnest	2023	2.561	-	246	2.315	2.315	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - CBS Het Vogelnest-infra	2023	134	-	13	121	121	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Renovatie Gymzaal obs Het Vogelnest	2023	417	-	40	377	377	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Nieuwbouw cbs De Finne	2023	1.956	-	188	-	-	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Kinderopvang CBS De Finne	2023	759	-	73	-	-	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Gymzaal cbs De Finne	2023	1.566	-	150	-	-	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Nieuwbouw obs De Boarne	2023	1.917	-	184	-	-	-	loopt	2025	2025
IHP PO 2022 - Renovatie cbs Het Kompas	2023	1.926	-	185	1.741	2.207	-	loopt	2024	2024
IHP PO 2022 - cbs het Kompas-infra	2023	167	-	16	151	151	-	loopt	2024	2024
IHP PO 2022 - Uitbreiding Kinderopvang Het Kompas	2023	759	-	73	686	686	-	loopt	2024	2024
IHP PO 2022 - Renovatie cbs Het Kompas	2024	1.099	-	-	1.099	1.099	-	loopt	2024	2024
IHP PO 2022 - Renovatie obs Ekke de Haanschool	2023	1.792	-	172	1.620	2.053	-	loopt	2024	2024

IHP PO 2022 - cbs Ekke de Haan-infra	2023	22	-	2	20	20	-	loopt	2024	2024
IHP PO 2022 - Uitbreiding Kinderopvang Ekke de Haan	2023	759	-	73	686	686	-	loopt	2024	2024
IHP PO 2022 - Renovatie obs Ekke de Haanschool	2024	916	-	-	916	916	-	loopt	2024	2024
IHP VO 2022 - OSG Sevenwolden	2024	3.973	-	-	397	397	-	loopt	2025	2025
IHP VO 2022 - OSG Sevenwolden tijdelijke huisvesting	2024	701	-	-	70	70	-	loopt	2025	2025
IHP VO 2022 - OSG Sevenwolden LO-voorziening	2024	1.566	-	-	157	157	-	loopt	2025	2025
IHP VO 2022 - OSG Sevenwolden Upgrade terrein	2024	445	-	-	45	45	-	loopt	2025	2025
IHP VO 2022 - KIIM	2023	7.648	-	733	6.914	6.914	-	loopt	2024	2024
IHP VO 2022 - Kingweg 1 (inclusief indexatie)	2023	5.990	-	5.990	-	-	-	loopt	2024	2024
IHP VO 2022 - Tijdelijke huisvesting Kingweg 1	2024	500	-	-	500	500	-	loopt	2024	2024
Herinrichting Buitenbaan 3 (IHP-VO 2022)	2022	104	-	104	-	-	-	loopt	2024	2024
Thema - Fysieke leefomgeving										
Voertuigen groot en opslag 2023	2023	94	-	94	-	-		afgerond	2023	2023
Werktuigen klein 2023	2023	85	-	85	-	-		afgerond	2023	2023
Werktuigen klein 2024	2024	143	-	-	143	143		loopt	2024	2024
Voertuigen licht 2023	2024	167	-	-	167	167		loopt	2024	2024
Voertuigen licht 2024	2024	135	-	-	135	135		loopt	2024	2024
Grasmaaiers 2024	2024	480	-	-	480	445		loopt	2024	2024
Sneeuwploeg	2023	15	-	15	-	-		afgerond	2023	2023
Zonnepanelen gemeentelijke gebouwen	2024	25	-	-	25	25		nog niet gestart	2024	2024
Materieel R&W 2023	2023	36	-	36	-	-		afgerond	2023	2023
Materieel R&W 2024	2024	25	-	-	25	25		loopt	2024	2024
Materieel R&W 2024	2024	30	-	-	30	30		loopt	2024	2024
Investeringen openbaar groen 2023 VVI	2023	257	-	257	-	187		nog niet gestart	2023	2024
Investeringen openbaar groen 2024 VVI	2024	385	-	-	385	385		nog niet gestart	2024	2024
Upgrade recreatiegebied de Heide	2023	501	149	352	-			loopt	2024	2024
Straatmeubilair 2023	2023	50	-	50	-	-		afgerond	2023	2023
Straatmeubilair 2024	2024	38	-	-	38	38		nog niet gestart	2024	2024
Beplantingsplan KNO	2022	416	-	-	208	208		loopt	2025	2025
Herinrichting evenemententerrein Akkrum	2022	460	187	274	-			loopt	2024	2024
Hertel groenstructuur Skoatterwald	2022	6	-	6	-	-		afgerond	2023	2023
Voorbereidingskrediet Zonnepark KNO	2022	839	-	208	630	119		loopt	2024	2024

Opwaarderen brug Jubbega	2022	340	-	85	255		loopt	2024	2024
Brug Bourren	2022	93	-	93	-	93	loopt	2024	2024
Brug Wide Stege	2022	257	151	106	-		gaat waarschijnlijk niet door	2024	
Terbandsterschansbrug (verv. slagboominstallatie)	2022	35	-	35	-	31	loopt	2023	2024
Renovatie Zijlroedebrug (elektromechanisch)	2022	212	-	212	-	-	afgerond	2022	2023
Stationsbrug (renovatie cilinders)	2022	15	-	15	-	-	afgerond	2022	2023
Smellebrêge (renovatie + vervanging)	2022	355	-	-	355	115	loopt	2023	2024
Renovatie Boarnebrug (elektromechanisch)	2022	161	-	161	-	104	loopt	2023	2024
Vervanging brug De Stekker	2022	90	-	90	-	-	afgerond	2022	2023
Vervanging brug De Heide	2022	14	-	14	-	-	afgerond	2022	2023
Herinrichten overkluizing	2022	277	-	69	207		loopt	2024	2024
Noodstroomvoorziening GW-garage	2022	44	-	44	-	-	afgerond	2022	2023
Uitbreiding parkeren Molenplein	2023	370	-	120	250		loopt	2024	2024
Bouw parkeergarage BK-plein	2023	14.700	-	586	4.832		moet nog starten	2026	2026
BK-plein e.d. en Koornbeursweg	2023	2.846	526	-59	166		moet nog starten	2026	2026
Parkeren bij de ijsbaan Aldeboarn	2023	84	-	84	-	78	loopt	2023	2024
Parkeren Sudkant Oost	2023	33	-	33	-	32	loopt	2023	2024
Parkeren Sudkant West	2023	70	-	10	60	37	loopt	2023	2024
Uitbreiding riolering Grexen *4	2023	1.826	-	1.826	-	-	afgerond	2023	2023
Uitbreiding riolering Grexen *4	2024	280	-	-	280	280	loopt	2024	2024
Klimaatmaatregelen bovengronds: structureel	2023	626	-	626	-	135	loopt	2023	2024
Klimaatmaatregelen bovengronds: structureel	2024	335	-	-	335	335	loopt	2024	2024
Klimaatmaatregelen ondergronds: structureel	2023	114	-	114	-	102	loopt	2023	2024
Klimaatmaatregelen ondergronds: structureel	2024	112	-	-	112	112	loopt	2024	2024
Klimaatmaatregelen bovengronds: incidenteel	2023	129	-	129	-	105	loopt	2023	2024
Klimaatmaatregelen bovengronds: incidenteel	2024	84	-	-	84	84	loopt	2024	2024
Klimaatmaatregelen ondergronds: incidenteel	2023	27	-	27	-	6	loopt	2023	2024
Klimaatmaatregelen ondergronds: incidenteel	2024	28	-	-	28	28	loopt	2024	2024
Grondwatermeetnet	2023	55	-	55	-	51	loopt	2024	2024
Vervangingsinvesteringen rioolgemalen 2023	2023	418	418	-	-	-	afgerond	2023	2023
Vervangingsinvesteringen rioolgemalen 2024	2024	445	445	-	-	790	loopt	2024	2024
Vervangingsinvesteringen vrijverval riolering 2023	2023	1.099	1.099	-	-	-	afgerond	2023	2023

Vervangingsinvesteringen vrijverval riolering 2024	2024	1.168	1.168	-	-	1.590	loopt	2024	2024
Aanpassingen sanitairgebouw Aldeboarn	2023	50	-	10	40	50	nog niet gestart	2024	2024
Vervanging opslag Pinkstermarkt	2023	13	-	13	-	-	wordt niet uitgevoerd	2023	n.v.t.
Laadpalen-watertappunten-digitaal Aldeboarn	2023	12	-	12	-	12	loopt	2023	2024
Vervanging oevers 2023	2023	16	-	16	-	-	afgerond	2023	2023
Vervanging oevers 2024:	2024	440	-	-	440		nog niet gestart	2024	2024
-Damwand Amelius van Oenemapark						90	nog niet gestart	2024	2025
-Damwand Bolster						35	loopt	2024	2024
-Damwand Haskeruitgang/Veenscheiding						65	nog niet gestart	2024	2025
-Damwand Siemen Brinksmaweg Jubbega						140	nog niet gestart	2024	2025
-Damwand Willem Jehannes Koopmanstrjitte						20	loopt	2024	2024
-Damwand Teampeal Akkrum						10	loopt	2024	2024
-Oever Westein Aldeboarn						15	loopt	2024	2024
-Damwand Veilingstraat						10	loopt	2024	2024
-Paalschot Crackstate						55	nog niet gestart	2024	2025
Oever Compagnonsvaart	2022	674	413	261	-	270	loopt	2024	2024
Vervanging damwand Nijehaske (Itrûm + De Warning)	2022	449	-	350	99	120	loopt	2024	2024
Damwand It Finlan	2023	14	-	14	-	-	nog niet gestart	2024	2025
Damwand Opstekker	2024	87	-	-	87	-	nog niet gestart	2024	2025
Oever Hoflaan - Park ten Woude	2023	65	-	65	-	65	loopt	2023	2024
Oever Kleasterwei	2024	92	-	-	92	-	nog niet gestart	2024	2025
Oever Leeuwarderstraatweg	2023	28	-	28	-	28	loopt	2023	2024
Oever Narcislaan	2023	19	-	19	-	-	vervallen		
Oever Sake Visserstrjitte	2023	114	-	114	-	-	afgerond	2023	2023
Oever Westein	2023	10	-	10	-	15	loopt	2024	2024
Vervanging damwand Ljouwerterdyk	2022	499	-	-	499	-	vervallen		
Damwand Boudewijn Leenheerstraat	2022	30	-	-	30	-	nog niet gestart	2024	2025
Vervanging damwand Badweg	2022	70	-	70	-	70	loopt	2023	2024
Vervanging damwand Folkert Kuiperstrjitte	2022	125	-	-	125	-	nog niet gestart	2024	2026
Vervanging kademuur Breedpad West	2022	501	-	-	501	216	loopt	2024	2024
Waterrecreatie Akkrum BCF	2022	128	35	93	-		loopt	2024	2024
Verlichting kerk Aldeboarn	2023	37	-	37	-	37	nog niet gestart	2023	2024

aanpassen Dracht/Sieverstraat/Gem.plein (partieel)	2024	900	-	-	450		start in 2024	2024	2025
Vervanging verhardingen 2023	2023	34	-	34	-	-	afgerond	2023	2023
Vervanging verhardingen 2024:	2024	1.221	-	-	1.221		start in 2024	2024	2024
-*Verharding Haudmare*						*285*	loopt	2024	2024
-*Verharding Houtdraaier/ Skrynmakker*						*300*	loopt	2024	2024
-*Verharding Parkeerterrein Muntflats*						*400*	loopt	2024	2024
-*Verharding Scharweg*						*116*	loopt	2024	2024
-*Verharding Thialfweg*						*120*	loopt	2024	2024
Vervanging bruggen 2023	2023	19	-	19	-	-	nog niet gestart	2023	2026
Vervanging bruggen 2024	2024	493	-	-	493	-	nog niet gestart	2024	2026
Herinrichting Romkessteeg	2022	73	-	73	-		loopt	2024	2024
Maatregelen Meyerweg, De Knipe	2022	7	-	7	-	-	afgerond	2022	2023
Herinrichting Wjitteringswei	2022	350	-	-	350	350	loopt	2024	2024
Herinrichting Ulbe Twijnstrawei/Mounedyk	2022	173	-	173	-	-	afgerond	2022	2023
Frederik Hendriklaan (Skoatterwald) incl.banden	2022	130	-	130	-	-	afgerond	2022	2023
Herinr.Van Oenemastraat & Coehoorn v.Schelt.weg	2022	250	-	250	-	-	nog niet gestart	2023	2025
Reconstr. Willem de Zwijgerlaan (Skoatterwald)	2022	51	-	51	-	-	afgerond	2022	2023
Herinrichting centrum Akkrum fase 1	2022	1.533	229	326	978		loopt	2024	2024
Herinrichting centrum Akkrum fase 2	2022	1.074	14	265	795		loopt	2024	2024
Herinrichting Breedpad (Compagnonsweg)	2024	300	-	-	300	266	loopt	2024	2024
Herinrichting Burg. Falkenaweg	2022	3.000	-	-	250	250	nog niet gestart	2025	2025
Afsluitsystemen Centrum Heerenveen	2022	75	-	75	-	-	afgerond	2022	2023
Vervangen VRI Rottumerweg	2022	140	-	140	-	-	afgerond	2022	2024
Herinr.Gaasterlandln./Oostergo/Wester-/Monferdln.	2022	450	-	450	-	-417	afgerond	2022	2024
Hestructurering Sinnebuorren Akkrum	2022	173	-	173	-	170	loopt	2023	2024
Herinr. Doelhof-Kerkplein-Lycklema's Leantjes	2023	296	-	74	222	326	loopt	2024	2024
Bankjes langs de Boarn	2024	-	-	-	-	14	nog niet gestart	2024	2024
Verledden armaturen 2023	2023	568	-	568	-		afgerond	2023	2023
Verledden lichtmasten 2023	2023	40	-	40	-		afgerond	2023	2023
Verharding Businesspark H'veen West	2023	162	-	162	-	-	afgerond	2023	2023
Verharding Fietspad Hooivaartsweg	2023	225	-	225	-	-	afgerond	2022	2023
Verharding Hooivaartsweg Mercuur	2023	96	-	96	-	91	afgerond	2023	2024

Rijbaan Hooivaartsweg	2022	105	-	105	-	100		loopt	2023	2024
Verharding Ouderijksweg Akkrum	2023	128	-	128	-	-		afgerond	2023	2023
Verharding Tijnjeweg	2023	375	-	375	-	-		afgerond	2023	2023
Verharding Uhlweg-Rotondeweg	2023	119	-	119	-	-		afgerond	2023	2023
Verharding Warniahuizen, Poppenhuizen	2023	375	-	375	-	-		afgerond	2023	2023
Centrumvisie	2024	3.150	-	-	150			nog niet gestart	2024	2025
Calamiteitenontsluit Kanaal West	2022	449	-	150	299	435		nog niet gestart	2024	2025
Herinrichten Jelle van Damweg	2022	760	-	190	570	408	-	loopt	2024	2024
Herinrichting PW Jansenweg	2022	546	-	137	410	544	-	loopt	2024	2024
Verbeteringen A32/HBB *3	2023	17.675	9.325	100	8.250			loopt	2025	2025
Voorbereidingskrediet Gebiedsvisie A32	2023	64	-	64	-	26		loopt	2023	2024
Doorfietsroute Heerenveen-Drachten *2	2023	1.835	-	-	1.000	28		nog niet gestart	2023	2025
Verledden armaturen 2024 *1	2024	588	-	-	588	588	-	loopt	2024	2024
Verledden lichtmasten 2024 *1	2024	41	-	-	41	41	-	loopt	2024	2024
Voorbereidingkrediet vm. J.B. Kanschool Jubbega	2024	48	-	-	48	48		loopt	2024	2024
Aankoop vm. ING Bank Heerenveen	2024	690	-	-	690	690		loopt	2024	2024
Thema - Overhead										
H&I - randapparaten (5 jr)	2023	78	-	78	-	Afgerond in 2023				
Back-up servers 2023 (K)	2023	34	-	34	-	Afgerond in 2023				
Kantoorinventaris 2023	2023	216	-	52	164	164	-	Loopt	2024	2024
H&I - Docking stations 2023	2023	50	-	11	39	20	19	Loopt	2024	2024
H&I - Draadloos netwerk 2023	2023	81	-	-	81	81	-	Loopt	2024	2024
H&I - ICT faciliteiten vergaderruimten 2023	2023	125	-	65	60	70	-	Loopt	2024	2024
H&I - ICT-inrichting werkplekken 2023 (K)	2023	350	-	305	45	10	35	Loopt	2024	2024
H&I - Laptops en toebehoren 2023 (K)	2023	300	-	290	10	10	-	Loopt	2024	2024
H&I - Plotters en scanners 2023 (K)	2023	21	-	-	21	21	-	Nog niet gestart	2024	2024
Kantoorinventaris 2024	2024	130	-	-	130			Nog niet gestart		
Hardware en infrastructuur 2024 (3 jr)	2024	200	-	-	200			Nog niet gestart		
Hardware en infrastructuur 2024 (5 jr)	2024	197	-	-	197			Nog niet gestart		
Hardware en infrastructuur 2024 (10 jr)	2024	165	-	-	165			Nog niet gestart		
Huisvesting gemeentehuis	2023	35.492	-	383	1.105			Nog niet gestart	2027	2027

Cikam betaalzuil DIM (7 jr)	2024	18			18	18		Nog niet gestart	2024	2024
Thema - Sociale Leefomgeving										
Beeldend kunstwerk Jubbega	2022	47	-	-	47			loopt	2024	2024
IHP PO 2022 - Gymzaal obs Ekke de Haan	2023	501	-	48	453	453	-	loopt	2024	2024
IHP VO 2022 - KIIM gymzaal	2023	992	-	95	897	897	-	loopt	2024	2024
Posthuis: vervanging geluidsinstallatie	2023	100	-	100	-	-	-	Gerealiseerd in 2023	2023	2023
Posthuis: vervanging trekkenwand	2024	150	-	-	150	150	-	loopt	2024	2024
Sport- en speeltoestellen 2022	2023	53	-	53	-	53	-	wordt in 2024 gerealiseerd	2024	2024
Pumptrack Karst de Jongweg	2023	100	-	100	-	Afgerond in 2023				
Speelvoorziening Rozenveld Heerenveen	2022	55	-	55	-	55		loopt		
Kunstgrasveld V.V. Heerenveen	2022	70	-	70	-			Gerealiseerd in 2023	2023	2023
Wandelpaden	2023	69	-	69	-	69	-	wordt in 2024 gerealiseerd	2024	2024
Renovatie V.V. Heerenveen	2022	50	-	-	50			Gerealiseerd in 2023	2023	2023
Lichtmasten de Stripe	2022	30	-	30	-			Afgesloten in 2023	2023	2023
		165.898	**14.158**	**24.127**	**63.250**	**-**	**-**			

Totaaloverzicht op taakvelden

Bedragen x € 1.000

		2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
0.1	Bestuur		-3.227		-3.155		-3.155		-3.155
0.10	Mutaties reserves	18.155	-3.941	4.781	-633	943	-926	6.437	-2.438
0.2	Burgerzaken	907	-2.227	1.000	-2.075	1.000	-2.079	1.000	-1.980
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.143	-2.704	2.010	-2.217	2.010	-2.217	2.130	-2.246
0.4	Overhead	159	-28.621	159	-24.769	134	-23.935	134	-25.586
0.5	Treasury	542	28	350	429	338	450	333	81
0.61	OZB woningen	8.379	-234	8.272	-229	8.272	-229	8.272	-229
0.62	OZB niet-woningen	8.720		8.687		8.687		8.687	
0.63	Parkeerbelasting	3.665		3.447		3.449		3.635	
0.64	Belastingen overig	200	-373	200	-368	200	-368	200	-368
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	122.504	-202	128.253	-202	123.625	-202	128.305	-202
0.8	Overige baten en lasten	130	-1.295	130	-7.250	130	-12.223	130	-16.448
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)		-264		-39		-39		-39
1.1	Crisisbeheersing en brandweer		-3.615		-3.804		-3.939		-4.073
1.2	Openbare orde en veiligheid	23	-1.600	23	-1.560	23	-1.562	23	-1.562
2.1	Verkeer en vervoer	203	-10.083	203	-10.194	203	-10.579	193	-10.892
2.2	Parkeren	20	-1.271	20	-1.273	20	-1.232	20	-2.322
2.3	Recreatieve havens	25	-34	25	-36	25	-36	25	-36
2.4	Economische havens en waterwegen	923	-2.221	547	-1.861	316	-1.594	316	-1.476
3.1	Economische ontwikkeling	140	-1.778	160	-1.645	3	-1.437	3	-1.437

3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	8.378	-7.142	7.721	-7.721	7.815	-7.815	1.995	-1.995
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	84	-101	84	-101	84	-101	84	-101
3.4	Economische promotie	320	-504	320	-497	320	-498	320	-497
4.2	Onderwijshuisvesting	43	-7.723	140	-8.243	219	-6.979	223	-7.217
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.109	-2.682	813	-2.501	813	-2.502	813	-2.501
5.1	Sportbeleid en activering	71	-1.245	71	-1.039	71	-1.039	71	-1.038
5.2	Sportaccommodaties	183	-3.542	183	-3.299	183	-3.328	183	-3.365
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	643	-2.797	643	-2.828	643	-2.943	643	-2.927
5.4	Musea		-556		-554		-554		-554
5.5	Cultureel erfgoed		-132		-92		-82		-82
5.6	Media	473	-1.673		-1.199		-1.199		-1.199
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	306	-7.940	15	-7.199	21	-7.229	21	-7.272
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	11.711	-16.498		-4.560		-4.289		-4.476
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		-1.475		-1.429		-1.431		-1.429
6.3	Inkomensregelingen	24.223	-29.367	22.040	-26.813	22.040	-26.844	22.040	-26.853
6.4	WSW en beschut werk		-10.122		-10.076		-10.078		-10.075
6.5	Arbeidsparticipatie	103	-2.381		-2.108		-2.109		-2.108
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		-2.805		-2.331		-2.332		-2.331
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	481	-7.941	681	-10.082	681	-8.899	681	-8.899
6.71B	Begeleiding (WMO)	11	-6.147	11	-5.896	11	-5.896	11	-5.896
6.71C	Dagbesteding (WMO)		-2.810		-2.340		-2.340		-2.340
6.72A	Jeugdhulp begeleiding		-1.225		-4.549		-4.549		-4.549
6.72B	Jeugdhulp behandeling		-11.073		-10.152		-10.152		-10.152
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding		-350						

6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig		-1.211						
6.73A	Pleegzorg		-1.226		-1.881		-1.881		-1.881
6.73B	Gezinsgericht		-250						
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig		-2.505		-2.171		-2.171		-2.171
6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf		-705		-687		-688		-687
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		-849		-617		-617		-617
6.74C	Gesloten plaatsing		-1.253		-955		-955		-955
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	905	-387	155	-415	155	-415	155	-415
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)		-75						
6.82A	Jeugdbescherming		-2.541		-524		-525		-524
6.82B	Jeugdreclassering		-225		-1.075		-1.075		-1.075
7.1	Volksgezondheid		-2.354		-2.431		-2.509		-2.595
7.2	Riolering	7.763	-6.046	7.753	-5.827	7.734	-5.785	8.083	-6.144
7.3	Afval	7.288	-6.188	7.599	-6.447	7.750	-6.560	7.805	-6.590
7.4	Milieubeheer	2.928	-5.293	1.321	-3.180	11	-1.843	11	-1.874
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	291	-486	291	-480	291	-480	291	-474
8.1	Ruimte en leefomgeving	117	-2.633	125	-1.837	613	-1.660	1.260	-4.596
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	8.016	-7.534	14.033	-13.813	15.499	-15.380	17.756	-17.647
8.3	Wonen en bouwen	4.032	-6.435	1.840	-3.866	1.840	-3.811	1.840	-3.810
	Totaal	**246.317**	**-240.089**	**224.106**	**-222.696**	**216.172**	**-224.845**	**224.129**	**-234.319**